

Fremsat den 2. april 2024 af Justitsministeren (Peter Hummelgaard)

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven

(Ændring af reglerne om hastesikring og udlevering af oplysninger om teletrafik, reglerne om genoptagelse af straffesager m.v.)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 250 af 4. marts 2024, foretages følgende ændringer:

- § 112, stk. 6, 1. pkt., ophæves.
- I § 781, stk. 2, indsættes efter »§ 263, stk. 1«: », jf. dog § 781 a, stk. 2«.
- I § 781, stk. 3, indsættes efter »foretages«: », jf. dog § 781 a, stk. 2«.
- I § 781 a indsættes efter »§ 81 a«: », jf. dog stk. 2«.
- I § 781 a indsættes som *stk. 2*:
»Stk. 2. Uanset stk. 1 og § 781, stk. 1, nr. 3, og stk. 2 og 3, kan teleoplysning, jf. § 780, stk. 1, nr. 3, og udvidet teleoplysning, jf. § 780, stk. 1, nr. 4, ved pålæg om udlevering af oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret i medfør af regler udstedt efter § 786 e, kun foretages, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13.«
- I § 786 a, stk. 1, indsættes som *3. pkt.*:
»Pålæg om hastesikring af oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret i medfør af regler udstedt efter § 786 e, kan dog kun meddeles, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13.«
- I § 804 a indsættes som *2. pkt.*:
»Pålæg om edition af oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret i medfør af regler udstedt efter § 786 e, kan dog kun meddeles, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13.«
- I § 806, stk. 4, indsættes som *3. pkt.*:
»Ved pålæg om edition efter § 804 a skal politiet dog snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse forelægge sagen for retten.«
- I § 806, stk. 10, indsættes som *2. pkt.*:
»Dog skal der ikke gives underretning efter § 788 ved meddelelse af pålæg om edition, der angår trafikdata og lokaliseringsdata inden for et nærmere angivet område.«
- I § 976, stk. 1, udgår »ved Højesteret eller ved landsret«.
- I § 977, stk. 1, udgår »ved Højesteret eller ved en landsret«.
- Efter § 977 indsættes:
»§ 977 a. På begæring af rigsadvokaten eller en domfældt kan genoptagelse af en sag helt eller delvist finde sted for at rette sig efter en endelig dom afsagt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som Danmark er part i.
Stk. 2. § 906, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse. Er domfældte afgået ved døden, kan begæring om genoptagelse fremsættes af de personer, der er nævnt i § 906, stk. 3, 1. pkt.«
- I § 979, stk. 1, indsættes som *3. pkt.*:
»I de i § 977 a omhandlede tilfælde må begæring om genoptagelse fra en domfældt fremsættes inden 1 år efter, at den pågældende dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er blevet endelig, medmindre helt særlige omstændigheder foreligger.«
- I § 982, 2. pkt., ændres »afsige dom« til: »træffe afgørelse«.
- I § 982, 2. pkt. ændres »ældre dom« til: »ældre afgørelse«.

16. I § 983, 1. pkt., ændres »landsret, som tidligere har dømt i sagen« til: »byret eller landsret, som senest har truffet afgørelse i sagen«.

17. I § 983, 2. pkt., udgår »for landsret«.

18. I § 983, 2. pkt., ændres »§ 689« til: »kapitel 62«.

19. I § 984, 1. pkt., ændres to steder »dom« til: »afgørelse«.

20. I § 986, 1. pkt., ændres »dommens« til: »afgørelsens«.

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2024.

Stk. 2. § 1, nr. 12 og 13, finder ikke anvendelse på anmodninger om genoptagelse som følge af domme, som er afsagt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol før lovens ikrafttræden.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Ændring af reglerne om registrering og opbevaring af trafikdata
 - 2.1. gældende ret
 - 2.1.1. Registrering og opbevaring af trafikdata m.v.
 - 2.1.2. Hastesikring
 - 2.1.3. Politiets adgang til registrerede og opbevarede samt hastesikrede oplysninger hos teleudbydere
 - 2.2. EU-Domstolens dom af 5. april 2022 i sag nr. C-140/20 (Commissioner of An Garda Síochána m.fl.)
 - 2.3. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.4. Den foreslåede ordning
3. Ændring af reglerne om genoptagelse af straffesager for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol
 - 3.1. Gældende ret
 - 3.1.1. Appel og omgørelse af retsafgørelser i straffesager
 - 3.1.2. Genoptagelse af straffesager m.v.
 - 3.1.3. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) – efterlevelse af domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol m.v.
 - 3.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 3.3. Den foreslåede ordning
4. Ophævelse af retsplejelovens krav om fire årlige kredsrådsmøder
 - 4.1. Gældende ret
 - 4.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
5. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
7. Administrative konsekvenser for borgerne
8. Klimamæssige konsekvenser
9. Miljø- og naturmæssige konsekvenser
10. Forholdet til EU-retten
11. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
12. Sammenfattende skema

1. Indledning

Der er på baggrund af EU-Domstolens dom af 5. april 2022 i sag nr. C-140/20 (Commissioner of An Garda Síochána

m.fl.) behov for at ændre en række bestemmelser i retsplejeloven vedrørende hastesikring og udlevering af trafik- og lokaliseringsdata, således at bestemmelserne bringes i overensstemmelse med EU-retten. Bestemmelserne er efter

dommens afsigelse blevet fortolket i overensstemmelse med EU-retten. Med nærværende lovforslag foreslås det at bringe de gældende regler i retsplejeloven i overensstemmelse med Domstolens praksis.

Lovforslaget har navnlig til formål at ændre retsplejelovens regler om politiets adgang til trafikdata, som teleudbydere er forpligtede til at registrere og opbevare efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e (generel og udifferentieret registrering og opbevaring af trafikdata med henblik på beskyttelse af den nationale sikkerhed).

Efter de gældende regler i retsplejeloven kan politiet som udgangspunkt få adgang til sådanne trafikdata, hvis efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover.

Lovforslaget vil indebære, at politiet fremover kun kan få adgang til oplysninger, der er registeret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, hvis det sker med henblik på efterforskning af forsætlige overtrædelser af straffelovens 12. eller 13. kapitel. Der vil tilsvarende kun kunne foretages hastesikring af oplysningerne, hvis efterforskningen angår forsætlige overtrædelser af straffelovens 12. eller 13. kapitel.

Oplysninger, som teleudbyderne registrerer på andet grundlag end en pligt efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, vil politiet fortsat kunne få adgang til efter de regler, der gælder i dag. Det vil sige, at pålæg om udlevering af trafikdata som udgangspunkt vil kræve, at efterforskningen skal angå en lovovertrædelse, der efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover.

Herudover foreslås det med lovforslaget at ændre retsplejelovens § 806, stk. 4, således at politiets pålæg til teleudbydere om udlevering af loggede oplysninger uden forudgående retskendelse altid efterfølgende skal forelægges retten til godkendelse. Efter de gældende regler skal pålægget kun forelægges for retten, hvis teleudbyderen anmoder om det.

Endvidere indeholder lovforslaget et forslag om, at der ikke skal gives underretning efter retsplejelovens § 788 ved meddelelse af pålæg om edition, der angår trafik- og lokaliseringsdata inden for et nærmere angivet område, jf. retsplejelovens § 804, jf. § 804 a.

Lovforslaget indeholder herudover forslag om ændring af reglerne om genoptagelse af sager behandlet i strafferetsplejen. Forslaget indebærer, at en sag, uanset afgørelsens form, som har været behandlet i strafferetsplejen, på begæring kan genoptages for, at den danske stat kan rette sig efter en endelig dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som Danmark er part i. Baggrunden er, at der i dag kan være tilfælde, hvor det ikke er muligt efter de gældende regler i retsplejeloven at få genoptaget sådanne sager ved domstolene, selv om det vurderes, at genoptagelse kan bringe en krænkelse, der er fastslået i en endelig dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, til ophør og råde bod herpå. Justitsministeriet finder i lyset heraf, at der bør

tilvejebringes det nødvendige lovgrundlag for genoptagelse for at rette sig efter en endelig dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Endelig indeholder lovforslaget et forslag om at ophæve retsplejelovens krav om afholdelse af fire årlige kredsmøder i kredsradene.

2. Ændring af reglerne om registrering og opbevaring af trafikdata

2.1. Gældende ret

2.1.1. Registrering og opbevaring af trafikdata m.v.

Reglerne om registrering og opbevaring af trafikdata m.v. (logging) findes i retsplejelovens kapitel 71 om indgreb i meddelelshemmeligheden m.v.

Reglerne om teleudbydernes pligt til at foretage registrering og opbevaring af oplysninger vedrørende deres brugere blev oprindeligt indført ved lov nr. 378 af 6. juni 2002, der indførte det tidligere stk. 4 i retsplejelovens § 786, hvorefter det påhvilede teleudbydere at foretage registrering og opbevaring i 1 år af oplysninger om teletrafik til brug for efterforskning og retsforfølgning af strafbare forhold. Bestemmelsen bemyndigede samtidig justitsministeren til efter forhandling med ministeren for videnskab, teknologi og udvikling (sidenhen erhvervsministeren) at fastsætte nærmere regler om denne registrering og opbevaring. I medfør af denne bemyndigelse blev der udstedt bekendtgørelse nr. 988 af 28. september 2006 med senere ændringer (logningsbekendtgørelsen), der trådte i kraft den 15. september 2007. Bekendtgørelsen blev ophævet ved bekendtgørelse nr. 381 af 29. marts 2022, jf. nedenfor om § 786 e.

Reglerne om teleudbydernes pligt til at foretage registrering og opbevaring af trafikdata findes nu i retsplejelovens §§ 786 b-786 e, der blev indsat ved lov nr. 291 af 8. marts 2022 om ændring af retsplejeloven og lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (Revision af reglerne om registrering og opbevaring af oplysninger om teletrafik (logging) m.v.), der trådte i kraft den 30. marts 2022 kl. 12, jf. bekendtgørelse nr. 365 af 23. marts 2022, samt regler udstedt i medfør af disse bestemmelser. Reglerne erstattede de tidligere logningsregler.

Af forarbejderne til de gældende regler i retsplejeloven om registrering og opbevaring af trafikdata følger det, at »trafikdata« omfatter en række oplysninger, jf. pkt. 3.1.3.4 i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 93 som fremsat den 18. november 2021, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, s. 19 f., samt bemærkningerne til ændringsforslag nr. 27 og 28 til L 93 som stillet den 14. februar 2022, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg B, s. 3 f.

Trafikdata omfatter f.eks. oplysninger om, hvilket nummer der har ringet eller sendt en SMS-besked til et andet nummer på et bestemt tidspunkt, og via hvilken sendemast det

er foregået. Trafikdata omfatter derimod ikke indholdet af kommunikationen, f.eks. indholdet af telefonsamtalen eller SMS-beskeden. Se nærmere om definitionen af trafikdata og lokaliseringsdata i pkt. 2.1.3 nedenfor samt pkt. 3.1.3.4 i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 93 som fremsat den 18. november 2021, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, hhv. s. 13 og 19 f., og bemærkningerne til ændringsforslag nr. 26 og 30 til L 93 som stillet den 14. februar 2022, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg B, s. 2.

Det skal bemærkes, at retsplejelovens definition af trafikdata er snævrere end definitionen i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2002/58/EF af 12. juli 2002 om behandling af personoplysninger og beskyttelse af privatlivets fred i den elektroniske kommunikationssektor (Direktivet om databeskyttelse inden for elektronisk kommunikation) med senere ændringer (»e-databeskyttelsesdirektivet«). Direktivets artikel 2, andet afsnit, litra b, definerer trafikdata som data, der behandles med henblik på overføring af kommunikation i et elektronisk kommunikationsnet eller debitering heraf. Dette omfatter en større mængde oplysninger, end teleudbydere kan pålægges at registrere og opbevare efter retsplejelovens regler. Noget tilsvarende gør sig gældende for lovens definition af »lokaliseringsdata« i forhold til direktivets definition, jf. direktivets artikel 2, andet afsnit, litra c, og nærmere herom i pkt. 2.1.3.

EU-Domstolen har i en række sager fortolket e-databeskyttelsesdirektivets regler, herunder særligt direktivets artikel 15, således, at teleudbydere kun kan pålægges at registrere, opbevare samt udlevere trafikdata og lokaliseringsdata til politiet under visse betingelser.

De gældende regler indeholder en todelt ordning for registrering og opbevaring af trafikdata.

For det første indeholder de gældende regler en ordning med målrettet personbestemt og geografisk registrering og opbevaring af trafikdata, jf. retsplejelovens §§ 786 b-786 d. I medfør af disse bestemmelser kan det under nærmere betingelser pålægges teleudbydere at foretage målrettet personbestemt og geografisk registrering og opbevaring af trafikdata. Registrering og opbevaring efter disse bestemmelser knytter sig til bestemte personer, områder eller kommunikationsapparater m.v., der er kendetegnet ved, at de har en tilknytning til grov kriminalitet, hvilket omfatter lovovertrædelser, som efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover, og forsætlige overtrædelser af straffelovens 12. eller 13. kapitel, samt en række lovovertrædelser, der er kendetegnet ved, at de ville være vanskelige at efterforske og opklare, hvis ikke trafikdata blev registreret og opbevaret, så politiet kunne sikres adgang til dataene. En sådan tilknytning til grov kriminalitet kan eksempelvis bestå i, at en person er dømt for en af de omhandlede lovovertrædelser, eller i, at der i et givent område er et stort antal anmeldelser af eller beboere dømt for en eller flere af de omhandlede overtrædelser.

Oplysninger registreret i medfør af retsplejelovens §§ 786 b-786 d skal opbevares i 1 år.

For så vidt angår retsplejelovens § 786 b (registrering og opbevaring af trafikdata vedrørende personer, der er dømt for grov kriminalitet m.v.) har det med hjemmel i overgangsbestemmelsen i § 3, stk. 2, i lov nr. 291 af 8. marts 2022 været fastsat, at denne bestemmelse ikke finder anvendelse, jf. § 1 i bekendtgørelse nr. 1068 af 28. juni 2022 om midlertidig fravigelse af dele af retsplejelovens bestemmelser om målrettet registrering og opbevaring af trafikdata, der nu er afløst af § 1 i bekendtgørelse nr. 8 af 3. januar 2024.

Rigspolitiet har fra og med den 28. juni 2022 pålagt teleudbydere at foretage målrettet geografisk registrering og opbevaring af trafikdata i medfør af retsplejelovens § 786 c, stk. 1, nr. 1, og stk. 2. Dette omfatter målrettet registrering og opbevaring af trafikdata i områder, hvor antallet af anmeldelser vedrørende grov kriminalitet begået i området udgør mindst 1,5 gange landsgennemsnittet opgjort som gennemsnit over de seneste 3 år, samt visse særligt sikringskritiske områder. Ved grov kriminalitet forstås lovovertrædelser, der efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover, forsætlige overtrædelser af straffelovens 12. eller 13. kapitel, overtrædelser af straffelovens § 124, stk. 2, § 125, § 127, stk. 1, §§ 235, 266 eller 281, overtrædelser af udlændingelovens § 59, stk. 8, nr. 1-5, krænkelser eller overtrædelser, som er omfattet af § 781, stk. 2 eller 3, eller lovovertrædelser omfattet af straffelovens § 81 a, jf. bemærkningerne til § 1, nr. 10 (til § 786 c) i lovforslag nr. L 93 som fremsat den 18. november 2021, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, s. 81.

For så vidt angår registrering og opbevaring af trafikdata i medfør af retsplejelovens § 786 c, stk. 1, nr. 2 (registrering og opbevaring af trafikdata fra områder, med en høj forekomst af beboere dømt for grov kriminalitet), var det med hjemmel i overgangsbestemmelsen i § 3, stk. 2, i lov nr. 291 af 8. marts 2022 fastsat, at denne bestemmelse ikke fandt anvendelse, jf. § 1 i bekendtgørelse nr. 1068 af 28. juni 2022 om midlertidig fravigelse af dele af retsplejelovens bestemmelser om målrettet registrering og opbevaring af trafikdata. Bekendtgørelsen blev ophævet ved § 2, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 8 af 3. januar 2024. Herefter finder bestemmelsen i retsplejelovens § 786 c, stk. 1, nr. 2, anvendelse. Rigspolitiet forventes inden for kort tid at pålægge teleudbydere at foretage målrettet registrering og opbevaring af trafikdata i områder med en høj forekomst af beboere dømt for grov kriminalitet.

For det andet indeholder de gældende regler en ordning med generel og udifferentieret registrering og opbevaring af trafikdata, hvorefter justitsministeren bemyndiges til efter forhandling med erhvervsministeren at kunne fastsætte regler, der pålægger udbydere at foretage generel og udifferentieret registrering og opbevaring af trafikdata, når der foreligger tilstrækkeligt konkrete omstændigheder, der giver anledning til at antage, at Danmark står over for en alvorlig trussel mod den nationale sikkerhed, som må antages at være reel

og aktuel eller forudsigelig, jf. retsplejelovens § 786 e, stk. 1. Hvor registrering og opbevaring i medfør af §§ 786 b-786 d er kendetegnet ved, at bestemte personer eller områder m.v. skal have en form for tilknytning til bestemte former for kriminalitet, sker registrering og opbevaring efter regler udstedt i medfør af § 786 e generelt og udifferentieret uden hensyn til, om en konkret person eller et konkret område m.v. har en tilknytning til kriminalitet, men ud fra en generel vurdering af, at Danmark står over for en alvorlig trussel mod den nationale sikkerhed, som må ases for at være reel og aktuel eller forudsigelig.

Regler om registreringspligt fastsat i medfør af § 786 e, stk. 1, kan fastsættes for en periode på højst 1 år ad gangen, og de registrerede oplysninger skal opbevares i 1 år, jf. § 786 e, stk. 2 og 3. Bemyndigelsen er udnyttet til at udstede bekendtgørelse nr. 337 af 28. marts 2023 om generel og udifferentieret registrering af trafikdata fra og med den 30. marts 2023 til og med den 29. marts 2024 og opbevaring til og med den 29. marts 2025.

Herudover påhviler det teleudbydere at foretage generel og udifferentieret registrering og opbevaring af oplysninger om en slutbrugers adgang til internettet, jf. retsplejelovens § 786 f, stk. 1. Oplysningerne skal opbevares i 1 år, jf. stk. 2. Justitsministeren fastsætter efter forhandling med erhvervsministeren nærmere regler om registrering og opbevaring som nævnt i stk. 1, jf. stk. 3. Bemyndigelsen er udnyttet ved udstedelse af bekendtgørelse nr. 380 af 29. marts 2022 om generel og udifferentieret registrering og opbevaring af oplysninger om en slutbrugers adgang til internettet.

Efter retsplejelovens § 786 g kan justitsministeren efter forhandling med erhvervsministeren fastsætte nærmere regler om udbyderes opbevaring af oplysninger registreret og opbevaret i medfør af §§ 786 a-786 f eller pålæg eller regler udstedt i medfør heraf. Bemyndigelsen er udnyttet ved udstedelse af bekendtgørelse nr. 379 af 29. marts 2022 om opbevaring af registrerings- og opbevaringspligtige oplysninger.

Manglende overholdelse af reglerne om registrering og opbevaring af trafikdata m.v. er sanktioneret med bødestraf, jf. retsplejelovens § 786 j.

Teleudbyderne registrerer og opbevarer både trafik- og lokaliseringsdata i en begrænset periode af andre årsager end en registrerings- og opbevaringspligt i medfør af retsplejeloven (f.eks. af hensyn til fejlretning, debitering m.v.). Hvis ikke der eksisterede en pligt til registrering og opbevaring af trafikdata efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, ville udbyderne således alligevel registrere og opbevare bl.a. trafikdata generelt og udifferentieret i en begrænset periode.

Hvis teleudbyderne ikke har pligt til at registrere og opbevare sådanne oplysninger efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, vil det som udgangspunkt være reglerne i e-databeskyttelsesdirektivet, der finder anvendelse,

da direktivet i forhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (generel forordning om databeskyttelse) (databeskyttelsesforordningen) udgør særregulering om databeskyttelse inden for den elektroniske kommunikationssektor. Det fremgår bl.a. af e-databeskyttelsesdirektivet, at trafikdata vedrørende abonnenter og brugere, som behandles og lagres af teleudbydere, som udgangspunkt skal slettes og gøres anonyme, når de ikke længere er nødvendige for at fremføre kommunikationen, jf. artikel 6, stk. 1. Dette udgangspunkt gælder dog ikke for bl.a. behandling af trafikdata med henblik på debitering af abonnenten og afregning for samtrafik, jf. artikel 6, stk. 2, hvorefter denne form for behandling er tilladt indtil udløbet af den lovbestemte forældelsesfrist for sådanne gældsforpligtelser eller fristen for anfægtelse af sådanne afregninger. For så vidt angår lokaliseringsdata fremgår det af direktivets artikel 9, stk. 1, at sådanne oplysninger kun må behandles, når de er gjort anonyme, eller abonnenten har givet sit samtykke hertil, og da kun i det omfang og i det tidsrum, som er nødvendigt for levering af en tillægstjeneste.

De nævnte bestemmelser i e-databeskyttelsesdirektivet er implementeret ved §§ 10 og 11 i bekendtgørelse nr. 1882 af 4. december 2020 om persondatasikkerhed i forbindelse med udbud af offentlige elektroniske kommunikationstjenester og nummeruafhængige interpersonelle kommunikationstjenester, der er udstedt med hjemmel i bl.a. bemyndigelsesbestemmelsen i § 8 i lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester.

Oplysninger, som teleudbyderne registrerer og opbevarer af andre årsager end en registrerings- og opbevaringspligt i medfør af retsplejeloven, vil således ikke nødvendigvis blive opbevaret i 1 år. Politiet kan imidlertid forpligte teleudbyderne til at gemme oplysningerne i længere tid, end oplysningerne ellers ville være blevet opbevaret, ved at foretage hastesikring, jf. pkt. 2.1.2 nedenfor.

De oplysninger, som teleudbyderne registrerer og opbevarer, hvad enten dette sker på grund af en af de ovennævnte pligter til at foretage registrering og opbevaring eller på andet grundlag, er undergivet tavshedspligt, jf. retsplejelovens § 786 i samt navnlig § 7 i lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester. Teleudbyderne vil dog kunne videregive sådanne oplysninger til politiet, hvis retsplejelovens betingelser herfor er opfyldt, jf. nærmere i pkt. 2.1.3 om politiets adgang til trafik- og lokaliseringsdata.

2.1.2. Hastesikring

Retsplejelovens § 786 a vedrører hastesikring af elektroniske data. Reglen blev indført ved lov nr. 352 af 19. maj 2004 og ændret ved lov nr. 291 af 8. marts 2022, hvor betingelserne for at foretage hastesikring blev skærpet ved indførelsen af et krav til alvoren af den kriminalitet, der er under efterforskning, jf. § 786 a, stk. 1, 2. pkt.

Efter bestemmelsen i § 786 a, stk. 1, 1. pkt., kan politiet som led i en efterforskning, hvor elektronisk bevismateriale kan være af betydning, meddele udbydere pålæg om at foretage hastesikring af elektroniske data. Pålæg om hastesikring må efter 2. pkt. kun meddeles, hvis efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover, en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, en overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 2, § 125, § 127, stk. 1, § 235, § 266 eller § 281, en overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 8, nr. 1-5, en krænkelse eller overtrædelse, som er omfattet af § 781, stk. 2 eller 3, eller en lovovertrædelse omfattet af straffelovens § 81 a.

Efter § 786 a, stk. 2, skal et pålæg om hastesikring bl.a. afgrænses til alene at omfatte de data, der skønnes nødvendige for efterforskningen, og sikringsperioden skal være så kort som mulig og kan ikke overstige 90 dage. Pålægget kan forlænges, men højst med 90 dage ad gangen.

Manglende efterkommelse af et pålæg om hastesikring straffes med bøde, jf. § 786 a, stk. 3.

Et pålæg om hastesikring vedrører »elektroniske data«, hvilket er bredere end trafikdata, der er registrerings- og opbevaringspligtige efter reglerne i retsplejelovens §§ 786 b-786 e eller efter pålæg eller regler udstedt i medfør af disse bestemmelser. Bestemmelsen omfatter ifølge forarbejderne alle elektroniske data, det vil sige både indholdsdata, trafikdata og øvrige elektroniske data, f.eks. oplysninger om navn og adresse på en internetudbyders eller en teleudbyders kunder (kundeoplysninger), jf. bemærkningerne til § 2, nr. 2 (til § 786 a), i lovforslag nr. L 55 som fremsat den 5. november 2003, jf. Folketingstidende 2002-03, tillæg A, s. 1827.

Formålet med hastesikring er ifølge forarbejderne, at teleudbydere pålægges at opbevare data, som de måske ellers ville have slettet eller ændret, jf. bemærkningerne til § 786 a.

Et pålæg om hastesikring kan dermed også omfatte trafikdata, som en teleudbyder allerede har registreret og opbevaret efter retsplejelovens §§ 786 b-786 d samt regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, jf. pkt. 7.3.3 i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 55 som fremsat den 5. november 2003, jf. Folketingstidende 2002-03, tillæg A, s. 1815.

Et pålæg om hastesikring giver ikke i sig selv politiet adgang til de hastesikrede oplysninger. Adgang til sådanne data skal ske efter retsplejelovens regler herom, jf. pkt. 7.3.3 i de almindelige bemærkninger samt bemærkningerne til § 2, nr. 2 (til § 786 a), i lovforslag nr. L 55 som fremsat den 5. november 2003, jf. Folketingstidende 2002-03, tillæg A, s. 1812 f og 1827, jf. pkt. 2.1.3.

2.1.3. Politiets adgang til trafik- og lokaliseringsdata samt hastesikrede oplysninger hos teleudbydere

Politiets adgang til de oplysninger, som teleudbydere regi-

strerer og opbevarer – enten i medfør af en registrerings- og opbevaringspligt eller på andet grundlag – eller pålægges at hastesikre, sker efter retsplejelovens almindelige regler om tvangsindgreb i strafferetsplejen, nærmere bestemt reglerne i kapitel 71 om indgreb i meddelelseshemmeligheden og reglerne i kapitel 74 om bl.a. edition.

Reglerne om indgreb i meddelelseshemmeligheden og edition blev ændret ved lov nr. 291 af 8. marts 2022 med henblik på at tilpasse dem til de nye regler om registrering og opbevaring af teletrafik m.v.

Hvilket indgreb der skal anvendes, afhænger af, hvilke oplysninger politiet skal have udleveret.

De relevante indgreb i meddelelseshemmeligheden vedrørende de oplysninger, som teleudbydere registrerer og opbevarer, vil typisk være teleoplysning og udvidet teleoplysning, jf. retsplejelovens § 780, stk. 1, nr. 3 og 4. Efter nr. 3 kan politiet indhente oplysning om, hvilke telefoner eller andre tilsvarende kommunikationsapparater der sættes i forbindelse med en bestemt telefon eller andet kommunikationsapparat, selv om indehaveren af dette ikke har meddelt tilladelse hertil (teleoplysning). Efter nr. 4 kan politiet indhente oplysning om, hvilke telefoner eller andre tilsvarende kommunikationsapparater inden for et nærmere angivet område der sættes i forbindelse med andre telefoner eller kommunikationsapparater (udvidet teleoplysning).

Betingelserne for at foretage indgreb i meddelelseshemmeligheden, herunder i form af teleoplysning, er fastsat i retsplejelovens § 781. Bestemmelsen kræver, at der er bestemte grunde til at antage, at der på den pågældende måde gives meddelelser eller foretages forsendelser til eller fra en mistænkt, samt at indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen, jf. § 781, stk. 1, hhv. nr. 1 og 2. Det kræves desuden efter § 781, stk. 1, nr. 3, at efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 eller en overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 2, § 125, § 127, stk. 1, § 233, stk. 1, § 235, § 266, § 281 eller en overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 8, nr. 1-5. Kriminalitetskravet i nr. 3 fraviges dog for en række særlige lovovertrædelser. Eksempelvis hvis mistanken angår fredskrænkelser som omhandlet i straffelovens § 263, stk. 1, eller en krænkelse som nævnt i § 2, stk. 1, nr. 1, i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, jf. § 781, hhv. stk. 2 og stk. 3, nr. 1.

For så vidt angår pålæg om udlevering af trafik- og lokaliseringsdata ved indgreb i meddelelseshemmeligheden i form af teleoplysning og udvidet teleoplysning, jf. retsplejelovens § 780, stk. 1, nr. 3 og 4, gælder der et lempeligere kriminalitetskrav, end der følger af § 781, stk. 1, nr. 3. Efter § 781 a kan teleudbydere således pålægges at udlevere oplysningerne, hvis efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover, eller en lovovertrædelse omfattet af straffelovens § 81 a. Udvidet teleoplysning kan dog kun foretages, når

mistanken vedrører en forbrydelse, som har medført, eller som kan medføre, fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier. Udvidet teleoplysning kan omvendt foretages, uanset at mistankekravet i stk. 1, nr. 1, ikke er opfyldt, jf. retsplejelovens § 781, stk. 5.

Retsplejelovens § 781 a er kun særskilt relevant, hvis der skal gives pålæg om udlevering af oplysninger til brug for efterforskningen af en lovovertrædelse, der ikke er omfattet af § 781, stk. 1, nr. 3, eller af stk. 2 eller 3.

Efter retsplejelovens § 804, stk. 1, 1. pkt., kan der som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, eller krænkelser som nævnt i § 2, stk. 1, nr. 1, i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning meddeles en person, der ikke er mistænkt, pålæg om at forevise eller udlevere genstande (edition), hvis der er grund til at antage, at en genstand, som den pågældende har rådighed over, kan tjene som bevis, bør konfiskeres eller ved lovovertrædelsen er fravendt nogen, som kan kræve den tilbage. Editionsreglerne indeholder ikke som reglerne om indgreb i meddelelseshemmeligheden et egentligt kriminalitetskrav, men kan anvendes ved alle lovovertrædelser, der er undergivet offentlig påtale.

»Genstand« er ikke begrænset til fysiske genstande. Editionspligten kan efter forarbejderne omfatte eksempelvis pligt til at udlevere en fotokopi eller en udskrift af et »EDB-register«, jf. bemærkningerne til § 804 i lovforslag nr. L 41 af 8. oktober 1998, jf. Folketingstidende 1998-99, tillæg A, s. 875.

»Genstand« kan også omfatte oplysninger, herunder oplysninger om hvilke sendemaster og masteceller eller lignende en telefon eller et andet kommunikationsapparat har været sat i forbindelse med. Hvis en teleudbyder er i besiddelse af sådanne allerede lagrede (historiske) oplysninger, eksempelvis som følge af reglerne om registrering og opbevaring, kan disse oplysninger kræves udleveret efter reglerne om edition. Denne retstilling blev lagt til grund ved Højesterets kendelse af 22. juli 2009 i sag nr. 419/2008, gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2009, s. 2610 ff., der vedrørte allerede lagrede masteplysninger.

Ved lov nr. 291 af 8. marts 2022 blev § 804 a, der medfører et strengere kriminalitetskrav for meddelelse af pålæg om edition af trafik- og lokaliseringsdata, indsat i retsplejeloven. Efter § 804 a kan pålæg om edition, jf. § 804, af trafik- og lokaliseringsdata kun meddeles, hvis efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover, en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, en overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 2, § 125, § 127, stk. 1, § 235, § 266 eller § 281, en overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 8, nr. 1-5, en krænkelser eller overtrædelse, som er omfattet af § 781, stk. 2 eller 3, eller en lovovertrædelse omfattet af straffelovens § 81 a.

Kravet til grovheden af den kriminalitet, der skal være gen-

stand for efterforskning, for at der kan meddeles pålæg om udlevering af trafik- og lokaliseringsdata, er dermed det samme, hvad enten adgangen til oplysningerne sker efter reglerne om indgreb i meddelelseshemmeligheden eller reglerne om edition. Dog vil udvidet teleoplysning, jf. retsplejelovens § 780, stk. 1, nr. 4, kun kunne foretages, når mistanken vedrører en forbrydelse, som har medført eller som kan medføre fare for menneskers liv eller velfærd eller for betydelige samfundsværdier, jf. § 781, stk. 5, 1. pkt.

De særlige kriminalitetskrav for foretagelse af indgreb i meddelelseshemmeligheden i form af teleoplysning og udvidet teleoplysning eller for meddelelse af pålæg om edition gælder kun ved pålæg om udlevering af trafik- og lokaliseringsdata.

Om forståelsen af »trafikdata« henvises til pkt. 2.1.1.

I forarbejderne til de gældende regler i retsplejeloven om udlevering af trafik- og lokaliseringsdata defineres »lokaliseringsdata« som oplysninger om, hvor et kommunikationsapparat befinder sig eller har befundet sig i forbindelse med aktiv brug, eller hvor apparatet har befundet sig ved signalering til mobilnetværket, selv om apparatet ikke aktivt har været anvendt, jf. bemærkningerne til ændringsforslag nr. 26 og 30 til L 93 som stillet den 14. februar 2022, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg B, s. 2.

Lokaliseringsdata vil omfatte en række af de oplysninger, som teleudbyderne registrerer og opbevarer på andet grundlag end en registrerings- og opbevaringspligt i medfør af retsplejeloven. Det fremgår af forarbejderne, at på teknologiens nuværende stadie vil lokaliseringsdata bl.a. omfatte lokaliseringsdata i forbindelse med internetbrug (mobildata) og lokaliseringsdata fra telefoner, der signalerer til mobilnetværket, selv om telefonen ikke aktivt anvendes. Det afgørende for, om oplysningerne vil skulle anses som lokaliseringsdata, er ikke, hvordan oplysningerne er blevet genereret fra kommunikationsapparatet, men om oplysningerne fra kommunikationsapparatet viser, hvor apparatet befinder sig eller har befundet sig.

Det skal bemærkes, at retsplejelovens definition af lokaliseringsdata er uafhængig af definitionen i e-databeskyttelsesdirektivets artikel 2, andet afsnit, litra c, der definerer lokaliseringsdata som en bredere kategori af oplysninger, jf. bemærkningerne til ændringsforslag nr. 26 og 30 til L 93 som stillet den 14. februar 2022, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg B, s. 2.

Udover de særlige kriminalitetskrav for pålæg om udlevering af trafik- og lokaliseringsdata gælder de almindelige regler for foretagelse af hhv. indgreb i meddelelseshemmeligheden og edition. For begge typer af indgreb gælder der således et proportionalitetsprincip, jf. § 782, stk. 1, for så vidt angår indgreb i meddelelseshemmeligheden og § 805, stk. 1, for så vidt angår meddelelse af pålæg om edition.

Pålæg om udlevering af oplysninger efter reglerne om indgreb i meddelelseshemmeligheden og edition, herunder tra-

fikdata og lokaliseringsdata, kræver forudgående retskendelse efter enten reglerne om indgreb i meddelelshemmeligheden eller reglerne om edition, jf. retsplejelovens § 783, stk. 1, og § 806, stk. 1 og 2, medmindre øjemedet ellers ville forspildes, jf. § 783, stk. 4, 1. pkt., og § 806, stk. 4. Ved indgreb i meddelelshemmeligheden foretaget på øjemedet skal politiet af egen drift indbringe sagen for retten snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse. Retten afgør herefter, om indgrebet kan godkendes, samt om det kan opretholdes, og i bekræftende fald for hvilket tidsrum, jf. § 783, stk. 4, 2. og 3. pkt. Ved edition foretaget på øjemedet skal politiet forelægge sagen for retten, hvis den, mod hvem indgrebet retter sig (teleudbyderen, hvis der er tale om pålæg om udlevering af trafikdata eller lokaliseringsdata), anmoder herom. Dette skal ske snarest muligt og inden 24 timer, jf. § 806, stk. 4, 2. pkt.

Der skal af retten beskikkes en indgrebsadvokat for den, som indgrebet angår, jf. §§ 784 og 785, og den, som indgrebet angår, skal underrettes om indgrebet, jf. § 788, stk. 1-3. Underretningspligten gælder dog ikke udvidet teleoplysning, jf. § 788, stk. 5. Underretningen gives snarest muligt, såfremt politiet ikke senest 14 dage efter udløbet af det tidsrum, for hvilket indgrebet har været tilladt, har fremsat begæring om unkladelse af eller udsættelse med underretning, jf. stk. 3, 2. pkt. Retten kan, jf. stk. 4, efter begæring fra politiet beslutte at udsætte eller unklade underretning, hvis underretning vil være til skade for efterforskningen eller til skade for efterforskningen i en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan danne grundlag for et indgreb i meddelelshemmeligheden, eller hensynet til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder eller omstændighederne i øvrigt taler imod underretning. Reglerne om indgrebsadvokat og underretning gælder også ved meddelelse af pålæg om edition af trafik- og lokaliseringsdata, jf. § 806, stk. 10.

Justitsministeriet er blevet opmærksom på, at henvisningen i retsplejelovens § 806, stk. 10, til § 788 efter sin ordlyd kan forstås således, at den indebærer et ubetinget krav om underretning ved meddelelse af pålæg om edition af trafikdata og lokaliseringsdata for et givent område, jf. § 804 a. Der kan eksempelvis være tale om, at der meddeles en teleudbyder pålæg om at oplyse, hvilke IMEI- og telefonnumre som på et bestemt tidspunkt eller i en nærmere angiven periode er registreret på sendemaster og masteceller, der dækker et nærmere angivet sted eller område.

Ved sådanne pålæg vil der typisk blive meddelt politiet oplysninger om et ganske stort antal personer, der ikke kan siges at udgøre et alvorligt indgreb i de berørtes privatliv, da det blot oplyses, at bestemte telefoner på et bestemt tidspunkt har været tilsluttet en bestemt sendemast og mastecelle.

Retsplejelovens § 806, stk. 10, skal imidlertid efter Justitsministeriets opfattelse ikke forstås således, at den kræver ubetinget underretning i sådanne situationer, jf. herved bestemmelsen om, at der ikke skal ske underretning i tilsvarende

de situationer ved indgreb i meddelelshemmeligheden i form af udvidet teleoplysning, jf. retsplejelovens § 788, stk. 5, jf. § 780, stk. 1, nr. 4. En underretningsforpligtelse kan også kun med sikkerhed udledes af EU-retten og EU-Domstolens praksis, som den aktuelt foreligger, hvis der er tale om registrering og opbevaring af trafikdata og lokaliseringsdata eller adgang hertil, der udgør et alvorligt indgreb, det vil sige gør det muligt at drage meget præcise slutninger vedrørende privatlivet for de personer, hvis data er blevet lagret, jf. pkt. 2.3. Dette er ikke tilfældet ved de nævnte editionspålæg.

Ved pålæg om edition af trafikdata og lokaliseringsdata for et nærmere angivet område, jf. retsplejelovens § 804 a, er retsplejelovens § 806, stk. 10, jf. § 788, i retspraksis siden ikrafttrædelsen af bestemmelsen i marts 2022 blevet fortolket således, at der ikke skal gives underretning i de nævnte situationer, jf. eksempelvis Københavns Byrets kendelse af 13. april 2022 i sag nr. SS 90-8290/2022. Justitsministeriet er ikke bekendt med, at der skulle findes landsretspraksis om spørgsmålet.

Underretningspligten efter retsplejelovens § 788 angår den, som indgrebet angår, eksempelvis indehaveren af den telefon, der har været genstand for indgrebet. Dette vil ikke nødvendigvis være den samme som den sigtede i sagen. Den sigtedes forsvarer vil blive underrettet, jf. § 748, stk. 2.

Både reglerne om indgreb i meddelelshemmeligheden og reglerne om edition begrænses af regler om tavshedspligt, jf. § 782, stk. 2, og § 804, stk. 4, der henviser til reglerne om vidneudelukkelse og vidnefritagelse.

Retsplejelovens § 781 a og § 804 a finder anvendelse ved adgang til alle trafik- og lokaliseringsdata, uanset om oplysninger er registreret og opbevaret som følge af retsplejelovens registrerings- og opbevaringspligter, eller teleudbyderne har registreret og opbevaret dem på andet grundlag end en registrerings- og opbevaringspligt.

For visse af de oplysninger, som teleudbyderne registrerer og opbevarer, gælder der lempeligere regler for udlevering, jf. retsplejelovens § 804 b.

Retsplejelovens § 804 b, stk. 1, giver således politiet adgang til uden forudgående retskendelse som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, eller en krænkelse som nævnt i § 2, stk. 1, nr. 1, i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning at få udleveret oplysninger, der identificerer en slutbrugers adgang til elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester. Bestemmelsen blev indsat ved lov nr. 291 af 8. marts 2022 og viderefører den ved samme lov ophævede § 13 i lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester med et ændret anvendelsesområde. Reglen indeholder et lempeligere kriminalitetskrav, end hvad der følger af reglen i § 804 a.

Retsplejelovens § 804 b omfatter efter forarbejderne oplysninger om adresser eller numre, som en teleudbyder har tildelt slutbrugeren som led i en konkret tjeneste, og som

således kan benyttes til at identificere den pågældende slutbruger, herunder statiske IP-adresser og e-mailadresser. Bestemmelsen omfatter ifølge forarbejderne både oplysninger om, at f.eks. et navn til et bestemt nummer oplyses, og omvendt at nummeret til et bestemt navn oplyses, se bemærkningerne til § 1, nr. 12 (til § 804 b), i lovforslag nr. L 93 som fremsat den 18. november 2021, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, s. 103 f.

Retsplejelovens § 804 b, stk. 2, fastslår, at reglen ikke omfatter oplysninger, der er trafik- eller lokaliseringsdata. For meddelelse af pålæg om edition af sådanne oplysninger gælder betingelserne i § 804 a.

2.2. EU-Domstolens dom af 5. april 2022 i sag nr. C-140/20 (Commissioner of An Garda Síochána m.fl.)

EU-Domstolen har i en række sager fortolket artikel 15 i e-databeskyttelsesdirektivet således, at artikel 15 sammenholdt med EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder (Chartret) opstiller en række betingelser for, hvornår der må foretages registrering og opbevaring af oplysninger, der er omfattet af direktivet. For nærmere herom henvises til pkt. 1 og 2 i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 93 fremsat den 18. november 2021, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, s. 6 ff.

I præmis 58 i EU-Domstolens dom af 5. april 2022 i sag nr. C-140/20 (Commissioner of An Garda Síochána m.fl.) gentager Domstolen med henvisning til tidligere retspraksis, at artikel 15, stk. 1, i e-databeskyttelsesdirektivet sammenholdt med Chartrets artikel 7, 8 og 11 samt artikel 52, stk. 1, ikke er til hinder for lovgivningsmæssige foranstaltninger, der med henblik på beskyttelse af den nationale sikkerhed gør det muligt at pålægge udbydere af elektroniske kommunikationstjenester et påbud om at foretage generel og udifferentieret registrering og opbevaring af trafik- og lokaliseringsdata i de situationer, hvor den pågældende medlemsstat står over for en alvorlig trussel mod den nationale sikkerhed, som må anses for at være reel og aktuel eller forudsigelig.

Desuden konstaterer EU-Domstolen i præmis 67 med henvisning til præmis 168 i Domstolens dom af 6. oktober 2020 i sag C-511/18 m.fl. (La Quadrature du Net I m.fl.), at artikel 15, stk. 1, i e-databeskyttelsesdirektivet sammenholdt med artikel 7, 8 og 11 samt 52, stk. 1, i Chartret ikke er til hinder for lovgivningsmæssige foranstaltninger, der med henblik på bekæmpelse af grov kriminalitet foreskriver følgende:

- Målrettet lagring af de trafikdata og lokaliseringsdata, som på grundlag af objektive og ikke-diskriminerende forhold er afgrænset ud fra kategorier af berørte personer eller ved hjælp af et geografisk kriterium, i en periode, der er tidsmæssigt begrænset til det strengt nødvendige, men som kan forlænges.
- Generel og udifferentieret lagring af de IP-adresser, der er tildelt kilden til en forbindelse, i en periode, der er tidsmæssigt begrænset til det strengt nødvendige.
- Generel og udifferentieret lagring af de data, der vedrø-

rer identiteten på brugerne af elektroniske kommunikationsmidler.

- Mulighed for, ved en afgørelse fra den kompetente myndighed, som er underlagt en effektiv domstolsprøvelse, at pålægge udbydere af elektroniske kommunikationstjenester et påbud om i en begrænset periode at foretage hurtig lagring (quick freeze) af de trafikdata og lokaliseringsdata, som disse tjenesteudbydere råder over.

For alle de nævnte foranstaltninger gælder, at de ved klare og præcise regler skal sikre, at lagringen af de omhandlede data er underlagt overholdelsen af materielle og proceduremæssige betingelser, og at de berørte personer råder over effektive garantier mod risikoen for misbrug.

I dommens præmis 92 konstaterer Domstolen, at de foranstaltninger, der nævnes i dommens præmis 67, kan finde anvendelse samtidig. E-databeskyttelsesdirektivets artikel 15, stk. 1, sammenholdt med Chartrets artikel 7, 8 og 11 samt artikel 52, stk. 1, som fortolket i La Quadrature du Net I-dommen er således ikke til hinder for en kombination af disse foranstaltninger.

Domstolen fremhæver videre med henvisning til sin tidligere retspraksis, at grov kriminalitet ikke kan begrunde generel og udifferentieret lagring af trafikdata og lokaliseringsdata, idet dette overskrider det strengt nødvendige og ikke kan anses for at være begrundet i et demokratisk samfund, jf. dommens præmis 65.

I dommens præmis 96-100 forholder EU-Domstolen sig til adgangen til oplysninger, der er registreret og opbevaret generelt og udifferentieret. Domstolen fastslår bl.a., at adgang til de trafik- og lokaliseringsdata, som udbyderne lagrer som følge af en foranstaltning vedtaget i henhold til artikel 15, stk. 1, i princippet kun kan begrundes i det mål af almen interesse, med henblik på hvilket disse udbydere er blevet pålagt at foretage denne lagring. Anderledes forholder det sig kun, såfremt det formål, der forfølges med adgangen, er vigtigere end det, der har begrundet lagringen.

EU-Domstolen fastslår videre i præmis 100, at forbuddet mod generel og udifferentieret lagring med henblik på bekæmpelse af grov kriminalitet efter Domstolens opfattelse vil blive berøvet sin effektive virkning, hvis der i sager om grov kriminalitet kunne indhentes oplysninger lagret generelt og udifferentieret af hensyn til den nationale sikkerhed.

For så vidt angår hastesikring (kaldet »hurtig lagring« i dommen) af trafik- og lokaliseringsdata fremhæver EU-Domstolen med henvisning til sin tidligere retspraksis, at der efter Domstolens opfattelse kan opstå situationer, hvor det kan være nødvendigt at lagre sådanne trafik- og lokaliseringsdata, som behandles af teleudbyderne på grundlag af artikel 5, 6 og 9 i e-databeskyttelsesdirektivet eller artikel 15, stk. 1, ud over de lovbestemte frister med henblik på at opklare alvorlige strafbare handlinger eller angreb mod den nationale sikkerhed, både i den situation, hvor sådanne handlinger og angreb er konstateret, og i de situationer, hvor

der er rimelig grund til mistanke om, at sådanne handlinger eller angreb er begået, jf. dommens præmis 85.

I en sådan situation kan medlemsstaterne med hjemmel i e-databeskyttelsesdirektivets artikel 15, stk. 1, fastsætte mulighed for ved en afgørelse fra den kompetente myndighed, som er underlagt en effektiv domstolsprøvelse, at pålægge udbydere af elektroniske kommunikationstjenester i en begrænset periode at foretage hastesikring af de trafikdata og lokaliseringsdata, de råder over, jf. dommens præmis 86.

Domstolen udtaler videre i dommens præmis 87, at i det omfang formålet med hastesikring ikke længere svarer til de formål, hvortil dataene oprindeligt blev indsamlet og lagret, og da enhver behandling af data i henhold til Chartrets artikel 8, stk. 2, skal opfylde udtrykkeligt angivne formål, skal medlemsstaterne i deres lovgivning præcisere det formål, med henblik på hvilket hastesikring kan finde sted. Henset til den alvorlige karakter af det indgreb i de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved Chartrets artikel 7 og 8, som hastesikring kan indebære, er det kun bekæmpelsen af grov kriminalitet og a fortiori (det vil sige så meget desto mere) beskyttelsen af den nationale sikkerhed, der kan begrunde dette indgreb. Og det i så fald på den betingelse, at hastesikring og indhentningen af de hurtigt lagrede data holder sig inden for grænserne af det strengt nødvendige. Domstolen har i dom af 20. september 2022 i de forenede sager C-793/19 og C-794/19 (SpaceNet og Telekom Deutschland) og i dom af 20. september 2022 i de forenede sager C-339/20 og C-397/20 (VD og SR) bekræftet denne praksis.

EU-Domstolens dom kan ikke i øvrigt antages at ændre ved, at adgangen til trafikdata og lokaliseringsdata, som udbyderne lagrer som følge af en foranstaltning, der er vedtaget i henhold til artikel 15, stk. 1, i direktiv 2002/58, skal ske under forudsætning af overholdelse af nogle nærmere angivne materielle og proceduremæssige betingelser, jf. navnlig præmis 166, jf. præmis 165 i La Quadrature du Net-dommen, og EU-Domstolens henvisning til præmis 118-121 i sin dom af 21. december 2016 i de forenede sager C-203/15 og C-698/15 (Tele2 Sverige og Watson m.fl.), eksempelvis at de kompetente nationale myndigheder, som har fået adgang til de lagrede data, underretter de berørte personer herom inden for rammerne af de gældende nationale procedurer, så snart underretningen herom ikke kan skade disse myndigheders efterforskning. Der henvises endvidere til pkt. 3.6.2 og 3.7.2 i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 93 som fremsat den 18. november 2021, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, s. 39 f., 51 f.

Omfanget af disse betingelser må som hidtil antages at afhænge af, om der er tale om et alvorligt indgreb i de grundlæggende rettigheder for de personer, der er omhandlet, det vil sige, om de nævnte data gør det muligt at drage præcise slutninger vedrørende privatlivet for de pågældende personer, jf. herved præmis 60 og 61 i EU-Domstolens dom af 2. oktober 2018 i sag C-207/16 (Ministerio Fiscal) samt hertil præmis 55 og 65 ff. i Generaladvokatens forslag til afgørelse fremsat den 28. september 2023 i sag C-470/21 (La

Quadrature du Net I m.fl.), hvor Generaladvokaten i relation til registrering og opbevaring samt adgang til IP-adresser bl.a. anfører, at EU-Domstolens praksis ikke bør fortolkes således, at den indebærer, at et sådant indgreb altid er et alvorligt indgreb, men at indgrebet kun er alvorligt, når IP-adresser kan føre til en udtømmende sporing af internetbrugers søgemønstre og drage meget præcise konklusioner om vedkommendes privatliv.

2.3. Justitsministeriets overvejelser

Konsekvenserne af EU-Domstolens dom af 5. april 2022 i sag nr. C-140/20 (Commissioner of An Garda Síochána m.fl.) for de danske regler om registrering og opbevaring af trafikdata er nærmere behandlet i Justitsministeriets notat af 25. maj 2022, jf. Retsudvalget 2021-22, alm. del, bilag 259.

Som det fremgår af notatet, er det Justitsministeriets opfattelse, at det med EU-Domstolens dom er slået fast, at politiet ikke må indhente trafik- og lokaliseringsdata, der er registreret og opbevaret generelt og udifferentieret med henblik på beskyttelse af den nationale sikkerhed, hvis formålet med adgangen er at bekæmpe kriminalitet, der ikke angår den nationale sikkerhed. Derimod må politiet indhente sådanne oplysninger, hvis efterforskningen angår forsætlige overtrædelser af straffelovens 12. og 13. kapitel.

Det fremgår videre, at det er Justitsministeriets opfattelse, at dommen giver anledning til at ændre de danske regler om adgang til registrerede og opbevarede trafikdata.

Som de gældende bestemmelser i retsplejelovens § 781 a og § 804 a er formuleret, indeholder de ingen begrænsninger af, hvilke typer af registrerede trafikdata der kan pålægges udleveret. Heller ikke trafikdata, der er registreret generelt og udifferentieret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, er undtaget bestemmelseernes anvendelsesområde.

Tilsvarende undtager den gældende § 786 a i retsplejeloven om hastesikring, som den er formuleret, ikke trafikdata, der er registreret generelt og udifferentieret i medfør af regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e.

Retsplejelovens §§ 781 a og 804 a samt § 786 a bør derfor efter Justitsministeriets opfattelse ændres, så politiets mulighed for at foretage teleoplysning, udvidet teleoplysning og edition af trafikdata, der er registreret generelt og udifferentieret i medfør af regler udstedt i medfør af § 786 e, begrænses i overensstemmelse med EU-Domstolens praksis. Tilsvarende bør mulighederne for at foretage hastesikring begrænses i overensstemmelse hermed. Det bemærkes, at dette svarer til, hvordan bestemmelserne siden EU-Domstolens dom af 5. april 2022 er blevet fortolket i praksis.

EU-Domstolens dom af 5. april 2022 ændrer efter Justitsministeriets opfattelse ikke ved, at de retshåndhævende myndigheder efter retsplejelovens §§ 781, 781 a, 804 og 804 a kan indhente trafikdata, der er registrerings- og opbevaringspligtige efter retsplejelovens §§ 786 b-786 d (målrettet

registrering og opbevaring af trafikdata), i sager om grov kriminalitet.

Trafikdata, som udbydere har registreret og opbevaret på et andet grundlag end en registrerings- og opbevaringspligt, er ikke omfattet af EU-Domstolens praksis, herunder Domstolens dom af 5. april 2022, idet denne praksis alene omfatter oplysninger, der er registreret og opbevaret på grundlag af en registrering og opbevaring, som medlemsstaterne i medfør af e-databeskyttelsesdirektivets artikel 15, stk. 1, pålægger udbydere at foretage. Oplysninger, der er registreret og opbevaret af teleudbydere på andet grundlag, bør det derfor kunne pålægges teleudbydere at udlevere eller hastesikre på samme betingelser som hidtil. Det vil sige, at pålæg om udlevering af trafikdata som udgangspunkt vil kræve, at efterforskningen angår en lovovertrædelse, der efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover.

Som beskrevet i notatet vil de trafikdata, der er registreret og opbevaret generelt og udifferentieret med henblik på beskyttelse af den nationale sikkerhed – og som EU-Domstolen i sin dom af 5. april 2022 har fastslået alene kan indhentes med henblik på at beskytte den nationale sikkerhed, når teleudbydere er pålagt en generel og udifferentieret logningsforpligtelse på grund af samme hensyn – i vidt omfang være de samme, som de oplysninger udbydere registrerer og opbevarer af hensyn til fejlretning m.v. og dermed på et andet grundlag end en registrerings- og opbevaringspligt. Det er Justitsministeriets vurdering, at de retshåndhævende myndigheder – under en procesrisiko – vil kunne hastesikre samt indhente trafikdata, som udbydere har registreret og opbevaret på et andet grundlag end en registrerings- og opbevaringspligt, og som er opbevaret på en måde, så de kan skelnes fra trafikdata registreret og opbevaret på grundlag af en registrerings- og opbevaringspligt, i sager om grov kriminalitet i medfør af henholdsvis retsplejelovens § 786 a (om hastesikring) og §§ 781, 781 a, 804 eller 804 a (om udlevering af trafik- og lokaliseringsdata).

Procesrisikoen skal ses i lyset af, at der løbende verserer sager ved EU-Domstolen om EU's regler om personoplysninger, særligt e-databeskyttelsesdirektivet, og at der aktuelt verserer sager ved Domstolen om fortolkning af e-databeskyttelsesdirektivet sammenholdt med EU's Charter om grundlæggende rettigheder i straffesager, hvor efterforskningsmyndigheder har indhentet trafik- og lokaliseringsdata i situationer, hvor en medlemsstat ikke har pålagt teleudbydere m.v. at registrere og opbevare disse.

Justitsministeriet forstår EU-Domstolens dom af 5. april 2022 således, at den ikke berører generel og udifferentieret registrering og opbevaring hos teleudbydere af oplysninger om slutbrugeres adgang til internettet eller politiets adgang til sådanne oplysninger hos udbydere. Sådanne oplysninger bør derfor kunne registreres og opbevares på samme betingelser som hidtil, jf. retsplejelovens § 786 f. Tilsvarende bør der kunne gives politiet adgang til sådanne oplysninger på samme betingelser som hidtil.

EU-Domstolens praksis kræver bl.a., at myndighedernes adgang til oplysninger, som teleudbydere er pålagt at registrere og opbevare, undtagen i behørigt begrundede hastende tilfælde, er undergivet forudgående kontrol af en domstol eller en uafhængig administrativ enhed for at sikre, at betingelserne for at give myndighederne adgang til oplysningerne er opfyldt, jf. Domstolens dom af 6. oktober 2020 i de forenede sager C-511/18, C-512/18 og C-520/18 (La Quadrature du Net I m.fl.), præmis 166 og 167 sammenholdt med præmis 165, og dom af 21. december 2016 i de forenede sager C-203/15 og C-698/15 (Tele2 Sverige og Watson m.fl.), præmis 118-121. Dette indebærer, at der også ved hastende indgreb foretaget på øjemedet uden forudgående retskendelse, hvor der gives myndighederne adgang til oplysninger, som teleudbydere er pålagt at registrere og opbevare efter retsplejelovens regler, skal finde en efterfølgende domstolsprøvelse sted. Dette er tilfældet efter gældende ret for så vidt angår indgreb i meddelelshemmeligheden, hvor indgreb foretaget på øjemedet af politiet efterfølgende skal forelægges retten til godkendelse snarest muligt og senest inden 24 timer efter indgrebets iværksættelse, jf. retsplejelovens § 783, stk. 4, 2. pkt. Pålæg om edition meddelt uden forudgående retskendelse, vil imidlertid kun blive undergivet en efterfølgende domstolskontrol, såfremt den, som indgrebet retter sig mod, anmoder om det, jf. § 806, stk. 4, 2. pkt. For så vidt angår pålæg om edition af trafik- og lokaliseringsdata, jf. § 804 a, vil den, som indgrebet retter sig mod (teleudbyderen), ikke være den samme, som den oplysningerne angår (brugeren). Den, som oplysningerne angår, vil kun sjældent vide, at der udleveres oplysninger som følge af et pålæg om edition.

Justitsministeriet vurderer derfor, at der, for så vidt angår pålæg om edition af trafik- og lokaliseringsdata efter retsplejelovens § 804 a meddelt på øjemedet, bør indføres en regel svarende til, hvad der gælder for indgreb i meddelelshemmeligheden, jf. § 783, stk. 4, 2. pkt., hvorefter indgreb foretaget på øjemedet af politiet skal indbringes for retten snarest muligt og senest 24 timer efter indgrebets iværksættelse.

Som nævnt i pkt. 2.1.3 er Justitsministeriet er blevet opmærksom på, at henvisningen i retsplejelovens § 806, stk. 10, til § 788 efter sin ordlyd kan forstås således, at den indebærer et ubetinget krav om underretning ved meddelelse af pålæg om edition af trafikdata og lokaliseringsdata for et givent område, jf. § 804 a. Som omtalt samme sted er Justitsministeriet af den opfattelse, at bestemmelsen ikke skal fortolkes således.

Efter Justitsministeriets opfattelse bør retsplejelovens § 806, stk. 10, præciseres, så denne fortolkning kommer til at fremgå af bestemmelsens ordlyd.

2.4. Den foreslåede ordning

Det forslås at ændre retsplejelovens §§ 781, 781 a og 804 a, således at det ikke vil være muligt at pålægge teleudbydere at udlevere oplysninger, der udelukkende er registreret og

opbevaret generelt og udifferentieret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, medmindre efterforskningen angår en forsættlig overtrædelse af straffelovens 12. eller 13. kapitel.

Det foreslås tilsvarende at ændre retsplejelovens § 786 a om hastesikring, sådan at oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret generelt og udifferentieret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, ikke vil kunne hastesikres, medmindre efterforskningen angår en forsættlig overtrædelse af straffelovens 12. eller 13. kapitel.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at oplysninger, som teleudbyderne registrerer og opbevarer efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, vil blive opbevaret i 1 år, jf. § 786 e, stk. 3, og stk. 2 i hhv. §§ 5, 6 og 7 i bekendtgørelse nr. 337 af 28. marts 2023 om generel og udifferentieret registrering af trafikdata fra og med den 30. marts 2023 til og med den 29. marts 2024 og opbevaring til og med den 29. marts 2025. Behovet for hastesikring af sådanne oplysninger vil dog kunne opstå, hvis der f.eks. hen imod slutningen af opbevaringsperioden viser sig et behov for adgang til oplysninger, der vil blive slettet, inden det er muligt at indhente dem inden for den fastsatte opbevaringsperiode på 1 år.

Retsplejelovens § 786 e vedrører generel og udifferentieret registrering og opbevaring af trafikdata hos teleudbyderne, og de foreslåede ændringer indebærer en skærpelse af kravene til, at politiet kan pålægge teleudbyderne at udlevere sådanne oplysninger.

De foreslåede ændringer indebærer, at politiet i sager om grov kriminalitet, eksempelvis vold, voldtægt, røveri, drab, bandekriminalitet m.v., ikke længere vil kunne pålægge teleudbyderne at udlevere eller hastesikre oplysninger, som udbyderne udelukkende har registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e. Derimod vil teleudbyderne stadig kunne pålægges at udlevere eller hastesikre oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret generelt og udifferentieret, såfremt efterforskningen angår en forsættlig overtrædelse af straffelovens 12. eller 13. kapitel.

Politiets adgang til oplysninger, som teleudbyderne har registreret og opbevaret efter reglerne om målrettet personbestemt og geografisk registrering og opbevaring af trafikdata, jf. retsplejelovens §§ 786 b-786 d, berøres ikke af den foreslåede ordning. Begås der eksempelvis grov kriminalitet i et område, der er genstand for registrering og opbevaring efter § 786 c, stk. 1, nr. 1, vil politiet kunne få adgang til disse oplysninger på samme betingelser som efter de gældende regler.

Teleudbyderne registrerer og opbevarer efter det oplyste de samme trafikdata af flere grunde. Teleindustrien har således oplyst, at udbyderne registrerer og opbevarer nogle trafikdata i kort tid, f.eks. 14 dage, med henblik på retning af fejl (fejltretningsdata), mens andre data opbevares i længere

tid. Teleudbyderne kan samtidig være forpligtede til at registrere og opbevare de samme oplysninger i 1 år, fordi det følger af regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e. Det bemærkes i den forbindelse, at teleudbyderne har oplyst, at trafikdata, som udbyderne har registreret og opbevaret på et andet grundlag end en registrerings- og opbevaringspligt i medfør af retsplejeloven, opbevares på en måde, så de kan skelnes fra trafikdata registreret og opbevaret på grundlag af en registrerings- og opbevaringspligt.

Trafikdata, der opbevares på andet grundlag end en opbevaringspligt efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, vil kunne kræves udleveret eller hastesikret på samme betingelser som hidtil i den periode, udbyderne råder over disse data af andre grunde end registrerings- og opbevaringspligten. Det vil sige, at efterforskningen som udgangspunkt skal angå en lovovertrædelse, der efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover. Derimod vil trafikdata, der udelukkende opbevares på grundlag af en opbevaringspligt efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, kun kunne kræves udleveret eller hastesikret, hvis efterforskningen angår en forsættlig overtrædelse af straffelovens 12. eller 13. kapitel.

Det bemærkes, at politiet og anklagemyndigheden på baggrund af EU-Domstolens dom af 5. april 2022 allerede administrerer indgrebsreglerne i overensstemmelse med de foreslåede ændringer, således at politiet og anklagemyndigheden i sager om grov kriminalitet i medfør af retsplejelovens §§ 781, 781 a, 804 og 804 a med rettens kendelse kan indhente og efterfølgende anvende de trafik- og lokaliseringsdata, som teleudbyderne har registreret og opbevaret på et andet grundlag end reglerne om generel og udifferentieret registrering og opbevaring af trafikdata, jf. regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, og som teleudbyderne opbevarer på en sådan måde, så de kan skelnes fra de registreringspligtige oplysninger. Politiet kan endvidere i sager om grov kriminalitet efter § 786 a hastesikre de trafik- og lokaliseringsdata, som teleudbyderne har registreret og opbevaret på et andet grundlag end reglerne om generel og udifferentieret registrering og opbevaring af trafikdata, og som teleudbyderne opbevarer på en sådan måde, at de kan skelnes fra de registreringspligtige oplysninger.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2-7, samt bemærkningerne hertil.

Det foreslås endvidere, at der for så vidt angår pålæg om edition af trafik- og lokaliseringsdata foretaget på øjemedet, jf. retsplejelovens § 806, stk. 4, jf. § 804 a, indføres en pligt for politiet til at forelægge sagen for retten til godkendelse inden 24 timer fra indgrebs iværksættelse, uanset om den, som indgrebet retter sig mod, anmoder om, at spørgsmålet indbringes. Dette vil svare til, hvad der gælder for indgreb i meddelelseshemmigheden, jf. § 783, stk. 4, 2. pkt.

Ændringen vil indebære, at retten skal beskikke en advokat for den, som oplysningerne angår, jf. § 806, stk. 10, jf. §§ 784 og 785. Dette ville efter gældende ret kun være til-

fældet, hvis der anmodes om domstolsprøvelse. Advokaten skal have mulighed for at udtale sig, inden retten træffer afgørelse, jf. § 784, stk. 1, 1. pkt. Den, som oplysningerne angår, vil ligeledes af retten skulle underrettes om indgrebet i overensstemmelse med reglerne i § 788.

Ændringen skal ses på baggrund af, at den, som indgrebet retter sig mod (teleudbyderen), og som efter gældende ret har mulighed for at begære domstolsprøvelse af editionspålæg meddelt på øjemedet, jf. § 806, stk. 4, 2. pkt., ikke er den samme som den, oplysningerne angår (brugeren). Med ændringen sikres det, at der altid vil være en domstolsprøvelse af editionspålæg efter § 804 a meddelt på øjemedet, så det sikres, at interesserne for den, som oplysningerne angår, vil blive varetaget.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 8, og bemærkningerne hertil.

Det foreslås herudover, at indsætte et 2. pkt. i retsplejelovens § 806, stk. 10, hvor det præciseres, at der ikke ved meddelelse af pålæg om edition i medfør af § 804 a, der alene angår trafik- og lokaliseringsdata inden for et nærmere angivet område, skal gives underretning til den, som oplysningerne angår.

Den foreslåede bestemmelse vil kun finde anvendelse ved pålæg om edition i medfør af retsplejelovens § 804 a, der angår et nærmere angivet område, eksempelvis hvis en teleudbyder pålægges at oplyse, hvilke telefoner eller kommunikationsapparater i øvrigt der på et nærmere angivet tidspunkt eller i en nærmere angiven periode har været tilsluttet sendemaster, der dækker et nærmere angivet sted eller område.

Derimod vil der med den foreslåede bestemmelse fortsat skulle gives underretning i de tilfælde, hvor pålægget angår eksempelvis en bestemt telefon eller person. Det gælder eksempelvis, hvis en teleudbyder pålægges at udlevere oplysninger om, hvor en bestemt telefon eller et bestemt kommunikationsapparat har befundet sig på et bestemt tidspunkt eller i en bestemt periode.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 9, og bemærkningerne hertil.

3. Ændring af reglerne om genoptagelse af straffesager for at rette sig efter domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol m.v.

3.1. Gældende ret

3.1.1. Appel og omgørelse af retsafgørelser i straffesager

Domme i straffesager kan ankes efter reglerne i retsplejelovens kapitel 82 og 83, mens kendelser og andre beslutninger kan kæres til højere ret efter reglerne i kapitel 85. Ankefristen for domme er 2 uger. Kærefristen for kendelser og beslutninger er tilsvarende 2 uger. Landsretten kan afvise en anke, som ikke har fundet sted inden udløbet af ankefristen,

jf. § 910, stk. 1. Retten kan dog tillade anken, hvis den part, der anker, sandsynliggør, at den pågældende først efter udløbet af ankefristen er blevet bekendt med den omstændighed, som anken støttes på, eller at overskridelse af fristen i øvrigt skyldes grunde, som ikke kan tilregnes den pågældende, jf. lovens § 910, stk. 2. Reglerne er gjort anvendelige ved anke til Højesteret, jf. henvisningen i § 933, stk. 1.

Anklagemyndigheden kan efter retsplejelovens § 906, stk. 1, anke en dom i en straffesag både til fordel og til skade for tiltalte. Efter § 907, stk. 3, kan anklagemyndigheden iværksætte anke til tiltaltes fordel, selv om den almindelige ankefrist er udløbet.

For visse afgørelser er det fastslået, at de ikke kan appelleres, f.eks. en kendelse, hvorved en dommer skal vige sit sæde pga. inhabilitet, jf. retsplejelovens § 64, 1. pkt.

For kendelser af procesledende karakter og beslutninger gælder det, at de kan omgøres af retten, når nye oplysninger foreligger, samt når retten i øvrigt finder det hensigtsmæssigt, jf. den almindelige regel i retsplejelovens § 222. Reglerne om tvangsindgreb i strafferetsplejen indeholder herudover særregler, der giver retten mulighed for at omgøre sin afgørelse, jf. eksempelvis § 766 (omgørelse af kendelser om varetægtsfængsling), § 783, stk. 1, 4. pkt. (omgørelse af kendelser om indgreb i meddelelseshemmeligheden), § 792 c, stk. 2, 3. pkt. (omgørelse af kendelser om legemsundersøgelser), § 796, stk. 2, 3. pkt. (omgørelse af kendelser om ransagning), og § 806, stk. 2, 3. pkt. (omgørelse af kendelser om beslaglæggelse og pålæg om edition).

Den Særlige Klageret har fastslået, at den ikke har kompetence til at genoptage afgørelser om tvangsindgreb under efterforskning af en straffesag, jf. eksempelvis Den Særlige Klagerets kendelse af 30. september 2008 i sag nr. G-045-08, offentliggjort i Tidsskrift for Kriminalret 2009, s. 158/1 (vedrørende beslaglæggelse), og Den Særlige Klagerets kendelse af 25. maj 2005 i sag nr. G-018-05, offentliggjort i Tidsskrift for Kriminalret 2005, s. 827 (vedrørende varetægtsfængsling efter domsafsigelse).

3.1.2 Genoptagelse af straffesager m.v.

3.1.2.1 Genoptagelse af domme i straffesager

En afgørelse i en straffesag, der ikke kan appelleres eller omgøres, kan kun ændres efter reglerne om genoptagelse. Dette kan eksempelvis være en afgørelse afsagt af landsretten som anden instans. Reglerne herom findes i retsplejelovens kapitel 86 (§§ 975-988 a). Reglerne stammer i det væsentlige fra hovedloven fra 1916 som ændret ved lov nr. 113 af 15. marts 1939. Genoptagelsesreglerne gælder endvidere alle spørgsmål, der er afgjort under en straffesag, herunder civile krav, der behandles under straffesagen, jf. retsplejelovens kapitel 89 om påtale af borgerlige krav under straffesager. Derimod gælder genoptagelsesreglerne ikke for private straffesager, der behandles i den borgerlige retsplejes former, jf. lovens kapitel 88. Sådanne sager må genoptages efter retsplejelovens § 399 om ekstraordinær genoptagelse

og anke af borgerlige sager. Kompetencen til at genoptage sager efter kapitel 86 tilkommer Den Særlige Klageret, jf. retsplejelovens § 1 a, stk. 1, nr. 1.

Retsplejelovens § 975 vedrører genoptagelse af sager, der er sluttede, uden at der er afsagt dom i sagen, mens §§ 976 og 977 vedrører sager pådømt ved Højesteret eller landsret. Bestemmelserne er dog uanset deres ordlyd blevet anvendt analogt til genoptagelse af upåankede byretsdomme, jf. Retsplejerådets betænkning nr. 825/1977 om retternes kompetence og arbejdsform i straffesager, s. 73, hvor dette lægges til grund. Dette var også tilfældet i Den Særlige Klagerets kendelse af 11. marts 2005 i sag nr. G-016-05, offentliggjort i Tidsskrift for Kriminalret 2005, s. 823/1, hvor der efter anklagemyndighedens begæring skete genoptagelse af en tyverisag afgjort i byretten efter principperne i § 976 med henvisning til, at en senere indenretlig forklaring fra tiltalte måtte opfattes som en tilståelse, samt til, at der forelå nye beviser i sagen.

Efter retsplejelovens § 976 kan genoptagelse af en sag, som er pådømt ved Højesteret eller ved landsret, og hvorunder tiltalte er frifundet, finde sted efter rigsadvokatens begæring i de i bestemmelsens nr. 1 og 2 oplistede situationer. Genoptagelse kan efter § 976, stk. 1, nr. 1, ske, når det ifølge en tilståelse, tiltalte senere har afgivet, eller andre beviser, der senere er kommet for dagen, må antages, at han har begået forbrydelsen. Endvidere kan genoptagelse ske, jf. stk. 1, nr. 2, når falske forklaringer eller erklæringer er afgivne under sagen af vidner eller skønsmænd, eller falske eller forfalskede dokumenter er benyttede under samme, eller noget strafbart forhold, sigtende til at påvirke eller bestemme sagens udfald, er udvist enten af tiltalte eller af nogen, der i medfør af sit embede eller offentligt hverv har medvirket ved sagens behandling, og der efter omstændighederne er god grund til at antage, at sådant har bevirket eller medvirket til, at tiltalte har undgået domfældelse. Efter § 976, stk. 2, kan genoptagelse under tilsvarende betingelser finde sted, hvor tiltalte påstås at have gjort sig skyldig i en væsentlig større forbrydelse end den, hvorfor han er domfældt.

Retsplejelovens § 977 vedrører genoptagelse på begæring af domfældte. Genoptagelse efter § 977 kan efter Den Særlige Klagerets praksis dog også ske på begæring fra anklagemyndigheden, hvis den domfældte tiltræder begæringen, jf. eksempelvis Den Særlige Klagerets kendelse af 22. juni 2015 i sag nr. G-108-14, offentliggjort i Tidsskrift for Kriminalret 2015, s. 1151/1. Hvis den domfældte derimod ikke tiltræder begæringen om genoptagelse, kan Den Særlige Klageret ikke behandle begæringen.

Det var tilfældet i den utrykte kendelse fra Den Særlige Klageret af 21. juni 2022 i sag nr. 22/02739, hvor domfældte via sin advokat modsatte sig anklagemyndighedens anmodning til Den Særlige Klageret om genoptagelse af en sag, der var afgjort ved en kendelse fra Østre Landsret af 13. januar 2015. Anmodningen var begrundet i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen *Savran mod Danmark* af 7. december 2021 (nr. 57467/15), hvor Den Europæiske

Menneskerettighedsdomstol fandt, at Danmark havde krænket EMRK artikel 8, idet Østre Landsret ikke havde foretaget en tilstrækkelig grundig vurdering med inddragelse af alle relevante kriterier ved prøvelsen af, om betingelserne for udvisningen fortsat var til stede, da klager blev udskrevet fra psykiatrisk hospital, jf. udlændingelovens § 50 a. Anklagemyndigheden anmodede på baggrund af dommen Den Særlige Klageret om genoptagelse af sagen, således at Østre Landsret kunne få mulighed for at vurdere spørgsmålet om udvisningens opretholdelse på ny med grundig inddragelse af alle de relevante kriterier. Anmodningen om genoptagelse blev imidlertid afvist af Den Særlige Klageret under henvisning til, at domfældte ved sin advokat udtrykkeligt modsatte sig anklagemyndighedens anmodning.

Genoptagelse kan efter retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 1, ske, når nye oplysninger tilvejebringes, og det skønnes antageligt, at disse, om de havde foreligget under sagen, kunne have bevirket frifindelse eller anvendelse af en væsentlig mildere straffebestemmelse. Endvidere kan genoptagelse ske, når noget sådant forhold oplyses som ommeldt i § 976, stk. 1, nr. 2, og det skønnes antageligt, at sådant kan have bevirket eller medvirket til domfældelsen, jf. § 977, stk. 1, nr. 2. Endelig kan genoptagelse efter bestemmelsen ske, når der i øvrigt foreligger særlige omstændigheder, der gør det overvejende sandsynligt, at de foreliggende bevisligheder ikke har været rigtigt bedømt, jf. § 977, stk. 1, nr. 3. For genoptagelse efter § 977, stk. 1, nr. 3, gælder særligt, at begæringen må fremsættes inden 5 år efter dommens afsigelse, jf. § 979, stk. 1, 2. pkt. Har domfældte været frihedsberøvet, kan begæringen om genoptagelse dog altid fremsættes indtil 2 år efter løsladelsen.

Det følger af retsplejelovens § 977, stk. 3, at kommer omstændigheder, som antages at give tiltalte eller andre på hans vegne føje til at andrage på sagens genoptagelse, til rettens eller anklagemyndighedens kundskab, bør de derom underrette vedkommende. Bestemmelsen indebærer således en pligt for retten og anklagemyndigheden til at orientere domfældte om forhold, der kan begrunde genoptagelse.

Retsplejelovens § 977 giver mulighed for genoptagelse, når nye oplysninger af såvel faktisk som retlig karakter foreligger. Som eksempel på genoptagelse pga. forhold af retlig karakter kan der henvises til den ovenfor gengivne kendelse fra 2015 fra Den Særlige Klageret, offentliggjort i Tidsskrift for Kriminalret 2015, s. 1151/1, samt Klagerettens kendelse af 13. juni 2013 i sag nr. G-009-13, offentliggjort i Tidsskrift for Kriminalret 2013, s. 986. Begge sager angik overtrædelser af havmiljøloven, der blev afgjort med bøder i byretten i hhv. 2011 og 2012. Begge sager blev genoptaget efter § 977, stk. 1, nr. 3, med henvisning til, at det ved en landsretsdom fra 2012, afsagt hhv. efter og før afgørelserne i de to sager, var blevet fastslået, at der ikke var hjemmel til at straffe for de omhandlede lovovertrædelser. I en kendelse af 19. april 2023 i sag nr. G 22/20888, offentliggjort i Tidsskrift for Kriminalret 2023, s. 218 f., genoptog Den Særlige Klageret med henvisning til § 977, stk. 1, nr. 1, en sag, der var afgjort ved en indenretlig bøvedtagelse for overtrædelse

af udstationeringsloven, med henvisning til, at der siden bøvedtagelsen var kommet ny retspraksis fra Højesteret, der kunne føre til en ændret bedømmelse af den indenretlige bøvedtagelse.

Genoptagelse efter retsplejelovens § 977 kan også ske som følge af domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, jf. utrykt kendelse fra Den Særlige Klageret af 24. januar 1995 i sag nr. G-105-94 (Jersildsagen), hvor en straffesag mod to journalister blev genoptaget. I sagen ville et flertal (fire medlemmer) genoptage med henvisning til § 977, stk. 1, nr. 3. Flertallet bemærkede i den forbindelse, at fristen på 5 år for sagens indbringelse ikke fandt anvendelse, når begæringens fremsættelse har beroet på Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelse. Et mindretal (ét medlem) ville genoptage med henvisning til § 977, stk. 1, nr. 1. Sagen er en udløber af en straffesag, hvor de to journalister var blevet dømt for medvirken til offentlig fremsættelse af raceforhånende udtalelser fremsat i en tv-udsendelse, jf. Højesterets dom af 13. februar 1989 i sag nr. I 279/1988, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1989, s. 399 ff. Den ene journalist indbragte sagen for Menneskerettighedsdomstolen, der ved dom af 23. september 1994 fastslog, at der var sket et brud på EMRK artikel 10, se *Jersild mod Danmark* (sag nr. 15890/89).

3.1.2.2. Særligt om genoptagelse af sanktionsspørgsmålet m.v.

I forarbejderne til reglerne om genoptagelse forudsættes det, at genoptagelse for at opnå en mildere straf inden for samme strafferamme ikke kan finde sted, jf. Udkast til lov om Strafferetsplejen, 1899, bemærkningerne, sp. 201. I overensstemmelse hermed lægges det til grund i betænkning nr. 825/1977 om retternes kompetence og arbejdsform i straffesager, s. 74, at genoptagelse ikke kan finde sted til ændring af strafudmålingen. Derimod kan genoptagelse ske med henblik på anvendelse af en væsentligt mildere straffebestemmelse, jf. udtrykkeligt retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 1. Det er formentlig ikke udelukket, at der også efter § 977, stk. 1, nr. 2, eller dennes analogi, vil kunne ske genoptagelse med henblik på ændring af strafudmålingen, hvis der foreligger omstændigheder som nævnt i § 976, stk. 1, nr. 2 (falske forklaringer eller erklæringer m.v.). Der kan for denne opfattelse henvises til Stephan Hurwitz, *Den danske strafferetspleje*, 3. udgave, 1959, s. 411.

Den Særlige Klageret har i praksis også med henvisning til retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 3, genoptaget en sag afgjort med en indenretlig bøvedtagelse udmålt efter færdselsloven § 118, stk. 5, hvorefter det skal indgå som en særligt skærpende omstændighed, at en hastighedsovertrædelse er sket på et sted, hvor hastighedsgrænsen midlertidigt er fastsat i forbindelse med vejarbejde eller arbejde af tilsvarende karakter på eller ved vejen, jf. utrykt kendelse fra Den Særlige Klageret af 12. oktober 2022 i sag nr. 22/08039. I sagen havde Vestre Landsret efter bøvedtagelsen i andre sager slået fast, at der ikke var grundlag for at fastsætte bøderne efter § 118, stk. 5, i den konkrete situation.

I de tilfælde, hvor retten efterfølgende efter begæring kan ændre vilkår, særforanstaltninger eller andre idømte retsfølger af den strafbare handling, jf. herom nedenfor, vil Den Særlige Klageret formentlig ikke have kompetence til at genoptage en sag, for så vidt angår den del, der kan ændres, jf. Klagerettens kendelse af 29. juni 1957 i sag nr. 109/1955, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1958, s. 200 ff. I sagen afviste Klageretten med henvisning til det af anklagemyndigheden anførte at genoptage en sag, hvor den domfældte ønskede at blive dømt til anbringelse på et sindssygehospital i stedet for psykopatforvaring. Anklagemyndigheden havde anført, at der ikke var hjemmel til en sådan genoptagelse, idet domfældte måtte være henvist til at gå frem efter straffelovens dagældende § 70, stk. 3, svarende til den nugældende § 72, stk. 2.

I de tilfælde, hvor en doms bestemmelser om vilkår, særforanstaltninger eller andre idømte retsfølger ikke efterfølgende kan ændres, vil reglerne om genoptagelse formentlig kunne anvendes.

Den Særlige Klageret har således anvendt retsplejelovens § 977, stk. 1, på en doms bestemmelse om udvisning, jf. rettens kendelse af 30. juli 2008 i sag nr. G-110-07, offentliggjort i Tidsskrift for Kriminalret 2009, s. 155/1, i et tilfælde, hvor en medtalt ved en senere ankedom fra Højesteret i samme sag, dom af 5. november 2007 i sag nr. 265/2007, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 2008, s. 356 ff., var blevet frifundet for så vidt angår en påstand om udvisning. Anklagemyndigheden havde tilsluttet sig domfældtes begæring om genoptagelse og havde i sagen bl.a. anført, at dette forhold måtte antages at være nye oplysninger, som – havde de foreligget på domstidspunktet – ikke kunne afvises at ville have haft betydning for udvisningspåstanden vedrørende domfældte. Det fremgår af sagsfremstillingen gengivet i Højesterets afgørelse, at domfældte var blevet udsendt i februar 2007. Der havde derfor ikke været mulighed for at få prøvet udvisningsspørgsmålet i medfør af udlændingelovens § 50, stk. 1, jf. om denne bestemmelse nedenfor.

3.1.2.3. Særligt om genoptagelse af bestemmelser efter dom og ændring af særforanstaltninger fastsat ved dom m.v.

En række bestemmelser i domme afsagt efter straffeloven kan efterfølgende ændres. Dette gælder eksempelvis vilkår fastsat i betingede domme, jf. straffelovens § 59, særforanstaltninger truffet i medfør af lovens §§ 68, 69 eller 70 (anbringelse på psykiatrisk hospital, forvaring m.v.), jf. lovens § 72, samt rettighedsfrakendelse. Tilsvarende kan et opholdsforbud efter § 79 a eller § 79 b efterfølgende ændres, jf. hhv. § 79 a, stk. 5, og § 79 b, stk. 10. Herudover findes der lignende regler i udlændingelovens §§ 50-50 b om efterfølgende ændring af afgørelser om udvisning.

Sådanne bestemmelser træffes ved kendelse, og sagerne behandles i strafferetsplejens former, jf. retsplejelovens § 683 samt § 684, stk. 1, nr. 3, og stk. 2 forudsætningsvist, samt Østre Landsrets dom af 11. november 2011 i sag nr. S-2814-11, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 2012,

s. 847 f., der fastslog, at retsplejelovens regler om straffesager fandt anvendelse på en sag om overtrædelse af vilkår i en betinget dom.

Den Særlige Klagerets kompetence efter retsplejelovens §§ 975 og 976 angår pådømte straffesager. Bestemmelser om ændringer af særforanstaltninger, jf. straffelovens § 72, har Den Særlige Klageret derfor afvist at have kompetence til at kunne genoptage, jf. hhv. kendelse af 25. juni 1943 i sag nr. 59/1943, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1943, s. 994/1 (ikke genoptagelse af en kendelse om, at en til sindssygehospital dømt person skulle overflyttes til forvaringsanstalt), kendelse af 9. juni 1945 i sag nr. 17/1945, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1945, s. 695 (ikke genoptagelse af kendelse der afviste en anmodning om prøveløsladelse af en person idømt psykopatforvaring), kendelse af 10. september 1949 i sag nr. 103/1949, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1952, s. 251 f. (ikke hjemmel til at genoptage en kendelse, hvor det var bestemt, at en person skulle overføres fra psykopatforvaringsanstalt til sikringsanstalt), og kendelse af 6. januar 1951 i sag nr. 194/1950, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1952, s. 263 (ikke hjemmel til genoptagelse af kendelse, hvorved det blev besluttet, at en prøveløsladt skulle genindsættes i psykopatforvaring). Derimod har Klageretten udtalt, at reglerne om genoptagelse i kapitel 86 kan anvendes analogt i hvert fald i et tilfælde, hvor en særforanstaltning blev ændret med henvisning til bl.a. begået ny kriminalitet af en person løsladt på prøve, jf. rettens kendelse af 11. april 1942 i sag nr. 27/1942, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1943, s. 985/2 f. I den konkrete sag blev anmodningen om genoptagelse dog ikke taget til følge.

Den Særlige Klageret har tilsvarende fastslået, at den ikke har kompetence til at genoptage en kendelse om generhvervelse af en tidligere frakendt rettilighed, jf. straffelovens § 79, stk. 3, jf. Den Særlige Klagerets kendelse af 19. august 2016 i sag nr. G-090-16, offentliggjort i Tidsskrift for Kriminalret 2016, s. 1483.

Spørgsmål om ændring eller ophævelse af særforanstaltninger eller om nægtelse eller generhvervelse af rettigheder kan imidlertid som nævnt indbringes for retten på ny efter anmodning fra den dømte eller anklagemyndigheden, når der er forløbet et vist tidsrum, jf. straffelovens § 72, stk. 2, samt § 78, stk. 2 og 3, samt § 79, stk. 3. Det samme gælder spørgsmål om et opholdsforbuds opretholdelse, jf. § 79 a, stk. 5, og § 79 b, stk. 10. Vilkår i betingede domme kan ændres ved kendelse efter lovens § 59.

Efter de nævnte lovbestemmelser kan de relevante bestemmelser i domme ændres i overensstemmelse med, hvad der er »formålstjenligt«, jf. straffelovens § 59, jf. § 57, »nødvendigt«, jf. § 72, eller »begrundet«, jf. §§ 78 og 79. Det må antages, at disse formuleringer ikke udelukker, at bestemmelserne vil kunne anvendes enten direkte eller analogt til at ophæve eller ændre en bestemmelse i mange situationer for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, eksempelvis hvis Den Europæiske Men-

neskerettighedsdomstol vurderer, at en idømt særforanstaltning er uproportional. I Vestre Landsrets kendelse af 26. juni 1997 i sag nr. S-0723-97, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1997, s. 1268 ff., blev en særforanstaltning efter straffelovens § 68 således ophævet med henvisning til, at den havde været opretholdt i mere end 8 år, hvilket tidsrum stod i åbenbart misforhold til længden af den straf, som den begåede kriminalitet må antages at kunne have udløst. I Højesterets kendelse af 11. august 2020 i sag nr. 142/2019, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 2020, s. 3389 ff., udtaler Højesteret konkret, at selv om T's rettigheder efter EMRK er blevet krænket, kunne dette ikke på nuværende tidspunkt føre til, at en idømt forvaringsforanstaltning efter straffelovens § 70 skulle ophæves. Konkret var der tale om en krænkelse af EMRK artikel 5, stk. 4 (ret til domstolsprøvelse af frihedsberøvelse), samt artikel 14, jf. artikel 5, stk. 4 (forbud mod diskrimination i forbindelse med retten til domstolsprøvelse af frihedsberøvelse).

Straffelovens § 72 indeholder ikke hjemmel til at ændre en forvaringsdom, jf. § 70, til en dom til anbringelse, jf. § 68, medmindre forvaring er blevet idømt efter straffelovens § 68, sidste pkt., jf. Højesterets kendelse af 3. oktober 2019, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 2020, s. 17 ff.

Udlændingelovens § 50, stk. 1, indeholder en regel om prøvelse af en idømt udvisning, der ikke er iværksat, herunder indrejseforbuddets varighed. Efter § 50, sk. 1, 1. pkt., kan en udlænding, som påberåber sig, at der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. § 26, begære spørgsmålet om udvisningens ophævelse, herunder indrejseforbuddets varighed, indbragt for retten ved anklagemyndighedens foranstaltning.

Begæring om prøvelse af en idømt udvisning efter udlændingelovens § 50, stk. 1, kan, medmindre der foreligger ganske særlige grunde, fremsættes tidligst 6 måneder og skal fremsættes senest 2 måneder før, udvisningen kan forventes iværksat, jf. stk. 1, 2. pkt.

Særlige regler om efterfølgende ophævelse af udvisning eller ændring af indrejseforbuddets længde findes desuden i udlændingelovens § 50 a vedrørende personer idømt særforanstaltninger efter straffelovens §§ 68-70 (anbringelse på psykiatrisk hospital, forvaring m.v.). Reglerne skal sikre, at der i forbindelse med ændring af en særforanstaltning eller udskrivning fra hospital sker en prøvelse af, om udvisning fortsat skal finde sted.

En særlig regel vedrørende statsborgere i bl.a. EU-lande findes i udlændingelovens § 50 b. Efter denne regel skal anklagemyndigheden, hvis udvisning efter lovens § 49, stk. 1, ikke er iværksat 2 år efter afgørelsen, umiddelbart inden udvisningen kan forventes iværksat, indbringe spørgsmålet om, hvorvidt udvisningen skal opretholdes, herunder spørgsmålet om indrejseforbuddets varighed, jf. § 32, stk. 10, for retten.

Den Særlige Klageret har tilsvarende afvist, at den kan

genoptage kendelser vedrørende prøvelse af spørgsmål om udvisning truffet i medfør af udlændingelovens § 50 a med henvisning til, at rettens kompetence angik straffesager, jf. Den Særlige Klagerets kendelse af 28. november 2008 i sag nr. G-135-08, offentliggjort i Tidsskrift for Kriminalret 2009, s. 160.

Udlændingelovens §§ 50-50 b om ændringer af en doms bestemmelse om udvisning giver ikke en generel mulighed for at få ændret en bestemmelse om udvisning. Eksempelvis vil reglerne ikke kunne anvendes, når udsendelse er sket.

Det må antages, at der ikke i almindelighed vil kunne ske genoptagelse af en doms bestemmelse om udvisning i de tilfælde, hvor spørgsmålet kan prøves efter udlændingelovens §§ 50-50 b.

3.1.2.4. Fremgangsmåden ved genoptagelse m.v.

Det fremgår af retsplejelovens § 978, stk. 1, at genoptagelse ikke kan finde sted, så længe anke i medfør af lovens almindelige regler står åben, eller så længe en rejst ankesag henstår uafgjort. Klageretten vil normalt henvise til, at en mulighed for at få Procesbevillingsnævnets tilladelse til at appellere sagen søges udnyttet, jf. retsplejelovens § 903, stk. 2, og § 932, stk. 2, og Den Særlige Klagerets kendelse af 13. marts 2012 i sag nr. G-133-11, offentliggjort i Tidsskrift for Kriminalret 2012, s. 947/2. Ansøgning om appelltilladelse skal indgives inden 14 dage efter afgørelsen. Dog kan Procesbevillingsnævnet undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 1 år efter afgørelsen.

Genoptagelse behøver ikke at ske for så vidt angår hele sagen, men kan ske for en del af den, jf. eksempelvis den ovenfor i pkt. 3.1.2.2 nævnte kendelse fra Den Særlige Klageret, offentliggjort i Tidsskrift for Kriminalret 2009, s. 155/1, hvor der skete genoptagelse for så vidt angik en doms bestemmelse om udvisning. I Højesterets kendelse af 20. april 2004 i sagerne nr. 82, 102 og 154/2004, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 2004, s. 1844 ff., hedder det med henvisning til landsrettens præmisser, at den meddelte genoptagelse alene vedrørte anvendelse af straffelovens § 88, stk. 1, 2. pkt., og at Klageretten ikke havde taget domfældtes anmodning om fornyet bevisbedømmelse til følge.

Begæring om genoptagelse fremsættes for Den Særlige Klageret, jf. retsplejelovens § 979, stk. 1, 1. pkt. Klageretten kan afvise en begæring om genoptagelse straks, hvis der i begæringen ikke er opgivet en grund, som efter loven kan bevirke genoptagelse, eller hvis de påberåbte omstændigheder eller bevisligheder findes åbenbart betydningsløse, jf. § 980, stk. 1. Sagerne behandles som udgangspunkt skriftligt, jf. forudsætningsvist § 981, og der er mulighed for fakultativ beskikkelse af en forsvarer efter § 732, stk. 1, hvilket dog kun sker undtagelsesvist. Beslutes der mundtlig forhandling, er forsvarerbeskikkelse obligatorisk, jf. § 731, stk. 1, litra g. Klageretten kan foranstalte, at yderligere oplysninger

tilvejebringes, inden den træffer afgørelse om genoptagelse, herunder afhøringer af vidner, jf. § 981, stk. 1.

Begæring om genoptagelse skal fremsættes af rigsadvokaten, jf. retsplejelovens § 976, stk. 1, eller af den domfældte, jf. § 977, stk. 1. Ved genoptagelse efter § 977 kan en begæring tillige fremsættes af tiltaltes værge, hvis tiltalte er under 18 år, jf. henvisningen til § 906, stk. 2, i § 977, stk. 2. Hvis domfældte er død, men forinden er idømt fængselsstraf, kan vedkommendes ægtefælle, slægtningen i op- eller nedstigende linje eller søskende begære genoptagelse på domfældtes vegne, jf. henvisningen til § 906, stk. 3, 1. pkt., i § 977, stk. 2.

En almindelig domstol kan udsætte en verserende sag helt eller delvist, hvis den finder, at et forhold, der er indbragt for Klageretten, er af betydning for pådømmelse af sagen, jf. retsplejelovens § 150 a. Begæring om genoptagelse medfører ikke udsættelse eller standsning af dommens fuldbyrdelse, medmindre retten bestemmer det modsatte, jf. lovens § 986.

Kendelser fra Den Særlige Klageret, hvorved genoptagelse tilstås eller nægtes, er endelige og upåankelige, jf. retsplejelovens § 985. Dette er ikke til hinder for, at der kan indgives nye begæringer om genoptagelse. Hvis genoptagelse alene er tilstået efter begæring fra en domfældt eller nogen af de i § 906, stk. 2 og 3, 1. pkt., nævnte personer, må en ny dom ikke i noget punkt afvige fra den tidligere dom til skade for ham, jf. § 984, 1. pkt. I andre tilfælde må sådan afvigelse ikke ske for de punkters vedkommende, som ikke berøres af genoptagelsesgrunden, jf. § 984, 2. pkt.

Den nye hovedforhandling i en genoptaget sag foregår efter retsplejelovens § 983, 1. pkt., ved den landsret, som tidligere har dømt i sagen. Dette gælder også sager, der har været afgjort i Højesteret. En sag, der genoptages ved landsretten, kan kun ankes til Højesteret, hvis der foreligger en procesbevilling, jf. retsplejelovens § 932, stk. 1. Genoptagelsen i et sådant tilfælde medfører altså ikke, at den nye sag skal anses som en førsteinstanssag. I de tilfælde, hvor der sker genoptagelse af en byretssag, sker den nye hovedforhandling i byretten.

Udover reglerne i retsplejelovens §§ 976 og 977 indeholder § 987 særlige regler om genoptagelse i de tilfælde, hvor tiltalte er blevet dømt uden at have været til stede i retten.

Efter retsplejelovens § 1018 d, stk. 1, tilkommer der den, der har udstået fængselsstraf eller været undergivet anden strafferetlig retsfølge, erstatning efter reglerne i § 1018 a, såfremt anke eller genoptagelse medfører bortfald af retsfølgen.

3.1.3. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) - efterlevelse af domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Det følger af EMRK artikel 46, stk. 1, at medlemsstaterne forpligter sig til at rette sig efter Den Europæiske Menne-

skerettighedsdomstols endelige dom i enhver sag, som de er part i.

En dom afsagt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er i henhold til EMRK artikel 44, stk. 1, endelig, hvis dommen er afsagt af Storkammeret. Det følger endvidere af EMRK artikel 44, stk. 2, at en dom afsagt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol bliver endelig, hvis parterne erklærer, at de ikke vil anmode om, at sagen henvises til Storkammeret, eller 3 måneder efter datoen for dommen, hvis der ikke er anmodet om henvisning af sagen til Storkammeret, eller hvis Storkammerets udvalg afviser anmodningen om henvisning i henhold til artikel 43.

Forpligtelsen til at rette sig efter Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols endelige dom i en sag, hvor staten er part, indebærer i henhold til praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, at staten – hvis der er sket en krænkelse af EMRK – er forpligtet til at bringe krænkelsen til ophør og råde bod på de heraf følgende konsekvenser på en sådan måde, at tilstanden forud for krænkelsen i videst muligt omfang genoprettes (»restitutio in integrum«), jf. f.eks. *Papamichalopoulos m.fl. mod Grækenland* (sag nr. 14556/89), præmis 34. Staten har således pligt til at træffe de nødvendige individuelle og/eller generelle foranstaltninger for at bringe den konstaterede krænkelse til ophør og råde bod på konsekvenserne heraf i det omfang, det er muligt. Sådanne foranstaltninger skal ikke kun træffes i forhold til klager, men også i forhold til andre personer, der befinder sig i en lignende situation, jf. f.eks. *Kuric m.fl. mod Slovenien* (sag nr. 26828/06), præmis 132 og Jon Fridrik Kjølbro, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere*, 6. udgave (2023), s. 193.

Det har undtagelsens karakter, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i en dom påpeger de konkrete foranstaltninger, som en stat bør træffe for at råde bod på en krænkelse. Det er derfor som udgangspunkt overladt til staterne selv – under overvågning af Europarådets Ministerkomité – at vurdere, hvilke foranstaltninger der skal træffes til opfyldelse af staternes forpligtelser i medfør af EMRK artikel 46, forudsat at disse er forenelige med dommens konklusioner, jf. f.eks. *Scozzari og Giunta mod Italien* (sag nr. 39221/98 og 41963/98), præmis 249.

I visse tilfælde kan genoptagelse af en sag, der er afsluttet ved de nationale domstole, være en passende foranstaltning til at råde bod på en krænkelse i sagen, der er fastslået ved en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, jf. f.eks. *Öcalan mod Tyrkiet* (sag nr. 46221/99), præmis 210. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har dog også anerkendt, at bl.a. hensynet til ikke at så tvivl om tidligere afsluttede retsforhold og til dommes retskraft (res judicata) kan indgå i vurderingen af, hvilke foranstaltninger staterne skal træffe til opfyldelse af staternes forpligtelser i medfør af EMRK artikel 46, jf. f.eks. *Henryk Urban og Ryszard Urban mod Polen* (sag nr. 23614/08), præmis 62-67.

3.2. Justitsministeriets overvejelser

Som det fremgår i pkt. 3.1 ovenfor, indeholder retsplejeloven på nuværende tidspunkt ikke bestemmelser, der specifikt regulerer genoptagelse af sager behandlet i strafferetsplejen som følge af en endelig dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Reglerne om genoptagelse af sager behandlet i strafferetsplejen vil i mange tilfælde kunne anvendes enten direkte eller analogt til at genoptage sager for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

De nuværende regler om genoptagelse omfatter imidlertid ikke alle tilfælde, hvor det kan blive relevant at genoptage sager behandlet i strafferetsplejen som følge af en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Som beskrevet ovenfor i pkt. 3.1.2.1, følger det således af Den Særlige Klagerets praksis, at en anmodning fra anklagemyndigheden om genoptagelse af en sag ikke vil blive behandlet, hvis domfældte eller dennes advokat ikke tiltræder genoptagelsesansøgningen, jf. f.eks. den utrykte kendelse fra Den Særlige Klageret af 21. juni 2022 i sag nr. 22/02739, hvor domfældte via sin advokat modsatte sig anklagemyndighedens anmodning til Den Særlige Klageret om genoptagelse, som var begrundet i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom i sagen *Savran mod Danmark* af 7. december 2021 (nr. 57467/15).

Sagen illustrerer, at der i dag kan være tilfælde, hvor det ikke i henhold til de gældende regler om genoptagelse i retsplejeloven er muligt at få genoptaget en sag ved domstolene, selv om anklagemyndighedens anmodning herom sker for at bringe en krænkelse af EMRK, som er fastslået i en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, til ophør og råde bod herpå. Justitsministeriet finder, at dette – uanset at den danske stat efter Justitsministeriets opfattelse i en situation som den ovenfor beskrevne kan begrunde den manglende genoptagelse af sagen med, at dette skyldes domfældtes egne forhold, og at Danmark som følge heraf ikke har krænkelse af EMRK artikel 46 – er uhensigtsmæssigt.

Justitsministeriet finder på den anførte baggrund, at reglerne om genoptagelse af sager behandlet i strafferetsplejen bør ændres, således at der er det nødvendige lovgrundlag for, at rigsadvokaten kan anmode om genoptagelse af en sag for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

For så vidt angår domfældte bemærkes, at Den Særlige Klageret har accepteret, at en straffesag kunne genoptages på begæring af domfældte med henblik på at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, jf. retsplejelovens § 977, stk. 1. Justitsministeriet finder, at denne mulighed bør fremgå direkte af loven, da muligheden ikke direkte kan læses ud af loven i dag, jf. pkt. 3.1.2.1. Der tilsigtes ikke herved en ændring eller udvidelse af domfældtes muligheder for at anmode genoptagelse efter gældende ret. Som nævnt ovenfor vil domfældte dog ikke kunne mod-

sætte sig en anmodning om genoptagelse iværksat af rigsadvokaten.

Der kan endvidere være tilfælde, hvor det ikke kan udelukkes, at det falder uden for Den Særlige Klagerets kompetence at genoptage sager, uanset at genoptagelse begæres for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. F.eks. vil der ikke umiddelbart være hjemmel til at genoptage afgørelser efter udlændingelovens § 50 a, da der ikke er tale om en pådømt straffesag. Dette vil der blive med den foreslåede bestemmelse.

Det fremgår herudover af ordlyden af en række bestemmelser i retsplejelovens kapitel 86, herunder navnlig §§ 976 og 977, at der kan ske genoptagelse af straffesager afgjort ved landsret eller Højesteret.

I praksis har Den Særlige Klageret imidlertid længe accepteret, at der kan ske genoptagelse også af sager afgjort ved byretten, jf. herom i pkt. 3.1.2.1.

Justitsministeriet foreslår derfor at kodificere denne praksis, sådan at det udtrykkeligt fremgår af reglerne i retsplejelovens kapitel 86, at der kan ske genoptagelse også af byretsdomme.

Det bemærkes i den forbindelse, at genoptagelse ved Den Særlige Klageret ikke kan finde sted, så længe anke i medfør af lovens almindelige regler står åben, jf. retsplejelovens § 978, stk. 1. Efter § 907, stk. 3, kan anklagemyndigheden iværksætte anke til fordel for tiltalte, selv om ankefristen er udløbet. Efter § 910, stk. 2, kan landsretten endvidere tillade anke efter udløbet af ankefristen, bl.a. hvis den part, der anker, sandsynliggør, at den pågældende efter udløb af ankefristen er blev bekendt med den omstændighed, som anken støttes på. Efter bestemmelsen skal anke iværksættes inden 14 dage efter, at den pågældende er blevet bekendt med ankegrunden, men der gælder ikke nogen absolut frist herfor. Særligt ved domfældtes ansøgning om genoptagelse af en byretsdom på grund af nye oplysninger (§ 977, stk. 1, nr. 1) eller på grund af falsk forklaring m.v. (§ 977, stk. 1, nr. 2) kan Den Særlige Klageret derfor efter omstændighederne henvise domfældte til i første omgang at søge landsretten om tilladelse til anke efter ankefristens udløb.

3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås at indsætte en ny bestemmelse i § 977 a i retsplejelovens kapitel 86, hvorefter genoptagelse af en sag behandlet i strafferetsplejen helt eller delvist kan finde sted på begæring af rigsadvokaten eller en domfældt for at rette sig efter en endelig dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som Danmark er part i.

Genoptagelse vil kunne ske efter begæring fra rigsadvokaten, uanset at den domfældte måtte modsætte sig dette. Det vil således ikke kræve samtykke fra domfældte, hvis rigsadvokaten fremsætter en begæring om genoptagelse for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettigheds-

domstol, og domfældte vil ikke kunne modsætte sig, at begæringen tages under behandling.

Adgangen vil gælde hel eller delvis genoptagelse af alle spørgsmål afgjort i sagen. Delvis genoptagelse vil eksempelvis kunne være relevant for spørgsmål om udvisning, indrejseforbud, andre retsfølger af den strafbare handling, jf. straffelovens 9. kapitel, førerretsfrakendelse såvel som andre retsfølger i speciallovgivningen. Delvis genoptagelse vil også af rigsadvokaten kunne bruges til eksempelvis at genoptage en sag med henblik på alene at ændre strafudmålingen inden for strafferammen eller for at henføre forholdet under en anden straffebestemmelse.

Den foreslåede genoptagelsesadgang angår sager behandlet i strafferetsplejen, hvad enten den er afgjort ved byretten, landsretten eller Højesteret, herunder også sager om borgerlige krav, der måtte være påtalt under straffesagen efter lovens kapitel 89. Genoptagelsesadgangen vil også gælde sager, der er endeligt afgjort af anklagemyndigheden, jf. § 975. Genoptagelsesadgangen vil ikke være begrænset til domme, men gælde uanset afgørelsens form. Dette vil eksempelvis være relevant, hvis rigsadvokaten skal søge om genoptagelse af en kendelse, der ikke efterkommer en anmodning om ændring af vilkår i en betinget dom, jf. straffelovens § 59, en særforanstaltning, jf. § 72, stk. 2, eller af en bestemmelse om udelukkelse fra eller frakendelse af rettigheder, jf. § 78, stk. 2 og 3, samt § 79, stk. 3, eller om opholdsforbud, jf. §§ 79 a og 79 b. Den foreslåede genoptagelsesadgang vil også kunne anvendes på efterfølgende bestemmelser om ændring af en doms bestemmelse om udvisning eller et indrejseforbuds længde, jf. navnlig udlændingelovens §§ 50, 50 a og 50 b.

Det vil være en forudsætning for, at rigsadvokaten kan anvende den foreslåede genoptagelsesadgang, at der ikke er andre muligheder til rådighed for at rette sig efter dommen, f.eks. appel, omgørelse eller lignende. For så vidt angår anke, følger dette af retsplejelovens § 978, stk. 1, hvorefter genoptagelse ikke kan finde sted, så længe anke i medfør af lovens almindelige regler står åben, eller så længe en rejst ankesag henstår uafgjort.

De ovenfor nævnte efterfølgende bestemmelser om ændring af en dom, der er truffet efter straffelovens §§ 59, 72, 78 og 79 m.fl., er kendetegnet ved, at de har begrænset retskraft, da de af bestemmelserne omhandlede retsfølger kan begæres ophævet eller ændret på et senere tidspunkt. Dog kan den domfældte kun fremsætte begæring efter et vist tidsrum. Den foreslåede genoptagelsesadgang vil ikke kunne anvendes, hvis en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol kan efterleves ved, at anklagemyndigheden indgiver en anmodning om ændring af en idømt retsfølge.

Dette vil svare til gældende ret, hvor Den Særlige Klageret i vidt omfang har afvist at genoptage spørgsmål om retsfølger, der senere kan ændres, jf. pkt. 3.1.2.2 og 3.1.2.3.

Som eksempel kan nævnes, at Den Europæiske Menneske-

rettighedsdomstol finder, at en dom til forvaring, jf. straffelovens § 70, er uproportional. Dommen vil efter omstændighederne kunne efterleves ved en mindre indgribende særforanstaltning efter § 68. Her vil den idømte foranstaltning ikke altid kunne ændres i medfør af proceduren i straffelovens § 72, jf. pkt. 3.1.2.3. I denne situation vil rigsadvokaten derfor skulle anmode om, at sagen genoptages med henblik på idømmelse af en ny, mindre indgribende foranstaltning.

De ovenfor nævnte efterfølgende afgørelser om ændringer af en dom, der er truffet efter udlændingelovens §§ 50-50 b, vil tilsvarende ikke altid kunne anvendes til at ændre en doms bestemmelse om udvisning for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Eksempelvis kan de nævnte regler ikke anvendes til at ændre en bestemmelse om udvisning, når udsendelse er sket. I et sådant tilfælde vil det således kræve, at rigsadvokaten begærer sagen genoptaget.

Kendelser af procesledende karakter samt beslutninger kan omgøres, jf. retsplejelovens § 222, og vil heller ikke kunne genoptages, hvis en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol kan efterleves ved, at anklagemyndigheden anmoder retten om at omgøre kendelsen eller beslutningen. Det samme gælder for straffeprocessuelle indgreb under efterforskningen i en straffesag, f.eks. kendelser om varetægtsfængsling eller beslaglæggelse, hvor genoptagelsesadgangen heller ikke vil finde anvendelse, hvis en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol kan efterleves ved, at anklagemyndigheden benytter muligheden for at anmode om at få omgjort sådanne kendelser, jf. lovens § 766 og § 806, stk. 2, 3. pkt.

Ligeledes vil den foreslåede genoptagelsesadgang ikke kunne benyttes, hvis der er mulighed for, at anklagemyndigheden kan anke til fordel for domfældte, uanset ankefristen er udløbet, jf. retsplejelovens § 907, stk. 3. Dette følger allerede af § 978. Denne mulighed vil dog ikke kunne benyttes, hvis appel kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse, og 1-årsfristen for at ansøge herom er udløbet, jf. § 903, stk. 2, og § 932, stk. 2.

I de situationer, hvor det vurderes at være relevant at anmode om genoptagelse af en sag for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, jf. EMRK artikel 46, forudsættes det, at rigsadvokaten vil fremsætte anmodning herom. Rigsadvokaten vil i forbindelse med vurderingen af, hvorvidt det vil være relevant at anmode om genoptagelse, skulle tage hensyn til det skøn, som efter EMRK artikel 46 er overladt til staterne til at vurdere de foranstaltninger, der skal træffes til opfyldelse af en dom.

Domfældte har allerede efter gældende ret en mulighed for at anmode om genoptagelse med henblik på at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, jf. retsplejelovens § 977, stk. 1, jf. pkt. 3.1.2.1. Det foreslås, at denne mulighed fastslås udtrykkeligt i loven. Der tilsigtes ikke herved en ændring af gældende ret eller udvidelse af domfældtes muligheder for genoptagelse. Som nævnt vil

domfældte dog ikke kunne modsætte sig en anmodning om genoptagelse iværksat af rigsadvokaten.

Der kan endvidere være tilfælde, hvor det ikke kan udelukkes, at det falder uden for Den Særlige Klagerets kompetence at genoptage sager, uanset at genoptagelse begæres for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. F.eks. vil der ikke umiddelbart være hjemmel til at genoptage afgørelser efter udlændingelovens § 50 a, da der ikke er tale om en pådømt straffesag. Dette vil der blive med den foreslåede bestemmelse.

Det bemærkes, at det vil kunne indgå i Den Særlige Klagerets vurdering af, om en sag skal genoptages efter den foreslåede genoptagelsesadgang på begæring af domfældte, at staterne efter EMRK artikel 46 er overladt et skøn i forhold til at vurdere de foranstaltninger, der skal træffes til opfyldelse af en dom.

Genoptagelse vil også kunne begæres af domfældtes værg, hvis vedkommende er under 18 år. Er domfældte død, kan vedkommendes ægtefælle, slægtninge i op- eller nedstigende linje og søskende begære genoptagelse på domfældtes vegne. Dette svarer til, hvad der gælder efter gældende ret, jf. henvisningen til § 906, stk. 2, og stk. 3, 1. pkt., i § 977, stk. 2.

Den foreslåede genoptagelsesadgang indebærer desuden, at der kun vil ske genoptagelse i det omfang, at det er nødvendigt for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Der vil således ikke kunne ske genoptagelse af hele sagen, herunder skyldsspørgsmålet, hvis det er tilstrækkeligt at genoptage med henblik på ændring af eksempelvis strafudmålingen, en doms bestemmelse om konfiskation, et indrejseforbuds længde m.v.

Den foreslåede genoptagelsesadgang vil kun gælde de domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som Danmark er part i og forpligtet til at rette sig efter, jf. EMRK artikel 46, stk. 1. Det bemærkes, at Danmark ved intervention i en verserende sag efter artikel 36 ikke bliver part i sagen. Det afgørende er således, om Danmark er part i og forpligtet til at rette sig efter dommen, idet det bemærkes, at sådanne sager – hvori Danmark er part – kan nødvendiggøre foranstaltninger ikke kun i forhold til klager, men også i forhold til andre personer, der befinder sig i en lignende situation, jf. punkt 3.1.3.

Den foreslåede genoptagelsesadgang vil gælde, når en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er endelig, jf. EMRK artikel 44.

Det foreslås, at der skal gælde en frist på 1 år for anmodning fra domfældte om genoptagelse efter den foreslåede genoptagelsesadgang, medmindre helt særlige omstændigheder foreligger. Fristen regnes fra det tidspunkt, hvor den relevante dom bliver endelig, jf. EMRK artikel 44. Den foreslåede tidsfrist for at indgive en anmodning om genoptagelse er fastsat ud fra hensynet til, at der inden for en rimelig frist er klarhed over de involverede parteretsforhold. Hensynet

bag at foreslå en (snæver) undtagelse til fristen er, at der kan tænkes at foreligge helt særlige omstændigheder, der begrunder, at anmodningen ikke er fremsat inden for fristen, f.eks. alvorlig sygdom.

Rigsadvokaten bør dog uden tidsfrist altid kunne søge en sag genoptaget for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, ligesom anklagemyndigheden også i dag uden tidsfrist kan anke straffesager til fordel for tiltalte, jf. retsplejelovens § 907, stk. 3.

Det vil være de almindelige processuelle regler i retsplejelovens kapitel 86, der gælder for behandlinger af begæringer om genoptagelse efter den foreslåede genoptagelsesadgang, og lovforslaget ændrer ikke på disse. Eksempelvis vil begæringen om genoptagelse skulle indgives skriftligt til Den Særlige Klageret og opfylde betingelserne i lovens § 979, stk. 2. Klageretten vil efter omstændighederne kunne iværksætte samme bevisførelse som efter gældende ret, jf. § 981, og eventuelt foranstalte mundtlig forhandling og beskikke en forsvarer m.v. Genoptages en sag, vil den nye hovedforhandling skulle ske ved den landsret eller byret, der har truffet afgørelse i sagen, jf. § 983. Genoptagelse efter den foreslåede genoptagelsesadgang vil som udgangspunkt ikke medføre udsættelse eller standsning af en afgørelses fuldbyrdelse, jf. § 986. Finder en almindelig domstol, at et forhold, der er indbragt for Den Særlige Klageret, er af betydning for pådømmelsen af en for vedkommende domstol verserende sag, bliver denne sidste sag i det hele eller til dels at udsætte, indtil Klagerettens afgørelse foreligger, jf. retsplejelovens § 150 a.

Den foreslåede genoptagelsesadgang bør finde anvendelse i forhold til anmodninger om genoptagelse som følge af domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, der afsiges efter lovens ikrafttræden. Det skyldes et hensyn til, at der ikke skabes uklarhed om de afsluttede retsforhold, der ligger før dette tidspunkt.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 12-16, 19 og 20.

Endelig foreslås det at ændre nogle bestemmelser i retsplejelovens kapitel 86 med henblik på at kodificere den praksis, hvorefter der kan ske genoptagelse af sager afgjort ved byretten. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 10, 11, og 16-18.

4. Ophævelse af retsplejelovens krav om fire årlige kredsrådsmøder

4.1. Gældende ret

Det følger af retsplejelovens § 111, stk. 1, at der i hver politikreds oprettes et kredsråd vedrørende politiets virksomhed.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 111, stk. 1, blev indført ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform). Kredsrådene erstattede de tidligere lokalnævn som

den formelle ramme for kontakten mellem ledelsen i landets politikredse og de kommuner, som politikredsen omfatter.

Efter retsplejelovens § 111, stk. 2, består kredsrådet af politidirektøren og borgmestrene i de kommuner, som politikredsen omfatter, jf. dog stk. 3 og 4. Efter retsplejelovens § 111, stk. 6, er politidirektøren formand for kredsrådet. Kredsrådet vælger selv sin næstformand, jf. bestemmelsens 2. pkt.

Det følger af retsplejelovens § 112, stk. 1, at kredsrådet drøfter spørgsmål af almindelig karakter vedrørende politiets virksomhed og organisation i politikredsen samt spørgsmål vedrørende kriminalitetsudviklingen og samarbejdet mellem politiet og lokalsamfundet, herunder en lokal samarbejdsplan, jf. § 113.

Det følger af retsplejelovens § 112, stk. 6, 1. pkt., at kredsrådet skal afholde møde mindst 4 gange årligt.

Efter retsplejelovens § 112, stk. 6, 2. pkt., kan justitsministeren fastsætte nærmere regler om bl.a. kredsrådets virksomhed. I medfør af bestemmelsen har justitsministeren udstedt bekendtgørelse nr. 1426 af 13. december 2006 om kredsråd vedrørende politiets virksomhed. Af bekendtgørelsens § 3, stk. 1, 1. pkt., følger det, at politidirektøren – i overensstemmelse med retsplejelovens § 112, stk. 6, 2. pkt. – indkalder kredsrådet til at møde mindst 4 gange årligt.

4.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Det er Justitsministeriets opfattelse, at der på tværs af landet er et stærkt og velfungerende samarbejde mellem landets politikredse og kommuner.

Kredsrådene fungerer i praksis som de centrale ledelsesfora, hvorved den øverste ledelse hos henholdsvis politi og kommuner har mulighed for at drøfte problematikker af fælles interesse for lokalområdet. Med kredsrådet er der således mulighed for, at politi og kommuner indbyrdes kan koordinere varetagelsen af fælles opgaver og interesser.

Rigspolitiet har oplyst, at de hidtidige erfaringer med afholdelsen af kredsrådsmøder har vist, at der er behov for i højere grad at kunne tage højde for lokale forhold i kredsrådsamarbejdet i de enkelte politikredse. Det skyldes, at der eksisterer en stor variation kommunerne imellem, hvad angår både demografi, sociale forhold og kriminalitetsudfordringer, og dermed også hvad angår de enkelte kommuners ønsker og behov til kredsrådsamarbejdet. Ligeledes har Rigspolitiet oplyst, at erfaringerne viser, at politikredsene, som i vidt omfang er ansvarlige for tilrettelæggelsen af kredsrådene, pålægges en stor organisatorisk opgave i tilrettelæggelsen af de mindst 4 årlige kredsrådsmøder, som alle forventes at have en tilstrækkelig aktuel og fælles interesse for politikredsens kommuner.

For at imødekomme denne variation i de forskellige kredsråds respektive behov, lægges der med lovforslaget op til at

ophæve kravet i retsplejelovens § 112, stk. 6, 1. pkt., om afholdelse af mindst 4 årlige kredsrådsmøder. Ophævelsen vil indebære, at der ikke fastsættes et specifikt krav til antallet af årlige møder, idet det dog forudsættes, at der fremover vil blive afholdt mindst ét årligt kredsrådsmøde, hvor politidirektøren og alle borgmestre i de kommuner, som politikredsen omfatter, deltager. Bekendtgørelsen om kredsråd vedrørende politiets virksomhed vil – hvis lovforslaget vedtages – blive revideret i overensstemmelse hermed.

Forslaget har på denne baggrund til formål at sikre, at politiet opnår det fornødne råderum til lokalt at tilrettelægge kredsrådsamarbejdet i de respektive politikredse i forhold til fastlæggelsen af antallet af kredsrådsmøder.

Med lovforslaget foreslås det på den baggrund, at kravet om afholdelse af mindst 4 årlige kredsrådsmøder i retsplejelovens § 112, stk. 6, 1. pkt., ophæves. Der lægges ikke i øvrigt op til yderligere ændringer af bestemmelsen.

Retsplejelovens § 112, stk. 6, vil således fortsat indeholde en bemyndigelsesbestemmelse, hvorefter justitsministeren kan fastsætte de nærmere regler om kredsrådets virke og om omfanget af politidirektørens oplysningspligt over for rådet.

Det forudsættes i den forbindelse, at der fremover vil blive afholdt mindst ét årligt kredsrådsmøde, hvor politidirektøren og alle borgmestre i de kommuner, som politikredsen omfatter, deltager. Bekendtgørelsen om kredsråd vedrørende politiets virksomhed vil – hvis lovforslaget vedtages – blive revideret i overensstemmelse hermed.

De enkelte kredsråd vil fortsat have mulighed for at afholde flere end ét årligt kredsrådsmøde, såfremt der måtte vise sig et behov herfor. Der vil fortsat være adgang til at afholde enkeltvise møder politidirektøren og de enkelte borgmestre imellem, såfremt dette måtte vise sig hensigtsmæssigt.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 1, og bemærkningerne hertil.

5. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Forslaget om ændring af retsplejelovens regler om hastesikring og udlevering af oplysninger om teletrafik vurderes ikke at have økonomiske konsekvenser eller implementeringskonsekvenser for det offentlige, udover hvad der var forudsat ved indførelsen af reglerne om hastesikring og udlevering af oplysninger om teletrafik ved lov nr. 291 af 8. marts 2022. Disse konsekvenser er beskrevet i pkt. 5 i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 93 som fremsat den 18. november 2021, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, s. 65 f. Det bemærkes, at de forventede udgifter som følge af den tidligere revision af løgningsreglerne fortsat er under konsolidering.

Forslaget om ændring af reglerne om genoptagelse skønnes at have begrænsede negative økonomiske konsekvenser

samt begrænsede negative implementeringskonsekvenser for anklagemyndigheden og domstolene, som kan afholdes inden for de eksisterende økonomiske rammer.

Forslaget om ophævelse af retsplejelovens krav om fire årlige kredsramøder vurderes ikke at have økonomiske konsekvenser for det offentlige. Forslaget vurderes at have positive administrative konsekvenser for politiet samt for kommunerne, da det giver mere fleksibilitet i forhold til afholdelse af kredsramøder.

Lovforslaget vil ikke have økonomiske konsekvenser eller implementeringskonsekvenser for kommuner og regioner i øvrigt.

Lovforslaget vurderes at overholde principperne for digitaliseringsklar lovgivning. For så vidt angår forslaget om ændring af reglerne om hastesikring og udlevering af oplysninger om teletrafik kan der i øvrigt henvises til de overvejelser, der blev gjort i forbindelse med de ændringer af reglerne, der blev foretaget ved lov nr. 291 af 8. marts 2022, jf. pkt. 5 i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 93 som fremsat den 18. november 2021, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, s. 65 f.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Forslaget om ændring af retsplejelovens regler om hastesikring og udlevering af oplysninger om teletrafik vurderes ikke at have økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v. udover det forudsatte i pkt. 6 i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 93 som fremsat den 18. november 2021, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, s. 66 f.

Lovforslaget skønnes ikke i øvrigt at have økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

7. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

8. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen klimamæssige konsekvenser.

9. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljø- og naturmæssige konsekvenser.

10. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget tilpasser de danske regler om politiets adgang til trafikdata, som er registreret og opbevaret af teleudbydere, til EU-Domstolens dom af 5. april 2022 i sag nr.

C-140/20 (Commissioner of An Garda Síochána m.fl.), der fortolker EU's e-databeskyttelsesdirektiv. For en nærmere redegørelse for dommens konsekvenser og Justitsministeriets overvejelser henvises til pkt. 2.2.

11. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 20. december 2023 til den 24. januar 2024 (35 dage) været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Datatilsynet, A2012, Advokatrådet, Andelsboligforeningernes Fællesrepræsentation, Amnesty International, Bitbureauet, Brancheforeningen Teleindustrien, Business Software Alliance Danmark,

Campingrådet, CSC Danmark A/S, Danmarks Restauranter, Dansk Erhverv, Dansk Energi, Dansk IT, Dansk Journalistforbund, Dansk Magisterforening, Dansk Metal, Danske Advokater, Danske Medier, Den Danske Dommerforening, Det Kriminalpræventive Råd, DI, DI Digital, Dommerfuldmægtigforeningen, Forbrugerrådet TÆNK, Foreningen af Danske Internet Medier, Foreningen af Offentlige Anklagere, Forsikring og Pension, Hi3G Denmark ApS, HK-Landsklubben Danmarks Domstole, HK-Landsklubben for Politiet, HORESTA, Ingeniørforeningen IDA, Institut for Menneskerettigheder, IT-Branchen, IT-Politisk Forening, Justitia, KMD, Kommunernes Landsforening (KL), Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Lejernes LO, Politiforbundet, PROSA, Retspolitisk Forening, Rådet for Digital Sikkerhed, SAM-DATA (HK), SE/Stofa, SSP-Samrådet, TDC A/S, Telia A/S og Telenor A/S.

12. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Forslaget om ophævelse af retsplejelovens krav om fire årlige kredsmøder vurderes at have positive administrative konsekvenser for politiet og kommunerne.	Forslaget om ændring af retsplejelovens regler om hastesikring og udlevering af oplysninger om teletrafik vurderes ikke at have økonomiske konsekvenser for det offentlige ud over det, der var forudsat ved indførelsen af reglerne om hastesikring og udlevering af oplysninger om teletrafik ved lov nr. 291 af 8. marts 2022. Forslaget om ændring af reglerne om genoptagelse skønnes at have begrænsede negative økonomiske konsekvenser samt begrænsede negative implementeringskonsekvenser for anklagemyndigheden, som kan afholdes inden for anklagemyndighedens eksisterende økonomiske rammer.
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Forslaget om ændring af retsplejelovens regler om hastesikring og udlevering af oplysninger om teletrafik vurderes ikke at have implementeringskonsekvenser for det offentlige.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Forslaget om ændring af retsplejelovens regler om hastesikring og udlevering af oplysninger om teletrafik vurderes ikke at have økonomiske konsekvenser for erhvervslivet m.v. udover det forudsatte i pkt. 6 i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 93 som fremsat den 18. november 2021, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, s. 66 f.
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Forslaget om ændring af retsplejelovens regler om hastesikring og udlevering af oplysninger om teletrafik vurderes ikke at have administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v. udover det forudsatte ved pkt. 6 i de almindelige bemærkninger i lovforslag nr. L 93 som fremsat den

		18. november 2021, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, s. 66 f.
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget tilpasser de danske regler om politiets adgang til trafikdata, som er registreret og opbevaret af teleudbydere, til EU-Domstolens dom af 5. april 2022 i sag nr. C-140/20 (Commissioner of An Garda Síochána m.fl.), der fortolker EU's e-databeskyttelsesdirektiv.	
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering (der i relevant omfang også gælder ved implementering af ikkeerhvervsrettet EU-regulering) (sæt X)	Ja	Nej X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det følger af retsplejelovens § 112, stk. 6, 1. pkt., at kredsrådet skal afholde møde mindst 4 gange årligt.

Af retsplejelovens § 112, stk. 6, 2. pkt., følger det videre, at justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om bl.a. kredsrådets virksomhed.

Det foreslås at ophæve retsplejelovens § 112, stk. 6, 1. pkt.

Det vil indebære, at der ikke længere vil være krav om afholdelse af mindst 4 årlige kredsrådsmøder.

Der vil således fremover ikke være et specifikt krav til antallet af årlige møder, idet det dog forudsættes, at der fremover vil blive afholdt mindst ét årligt kredsrådsmøde, hvor politidirektøren og alle borgmestre i de kommuner, som politikredsen omfatter, deltager. Bekendtgørelsen om kredsråd vedrørende politiets virksomhed vil – hvis lovforslaget vedtages – blive revideret i overensstemmelse hermed.

De enkelte kredsråd vil fortsat have mulighed for at afholde flere end ét årligt kredsrådsmøde, hvis der måtte vise sig et behov herfor. Der vil fortsat være adgang til at afholde enkeltvis møder politidirektøren og de enkelte borgmestre imellem, hvis dette måtte vise sig nødvendigt.

Der henvises til pkt. 4.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2

Efter retsplejelovens § 781, stk. 1, må indgreb i meddelelseshemmeligheden kun foretages, såfremt 1) der er bestemte grunde til at antage, at der på den pågældende måde gives meddelelser eller foretages forsendelser til eller fra en mistænkt (mistankekravet), 2) indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen (indikationskravet), og 3) efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 eller en overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 2, § 125, § 127, stk. 1, § 233, stk. 1, § 235, § 266, § 281 eller en overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 8, nr. 1-5, jf. dog § 781 a (kriminalitetskravet).

Retsplejelovens § 781, stk. 2, fraviger det almindelige krav til alvoren af den kriminalitet, der skal være under efterforskning, jf. stk. 1, nr. 3, for at politiet kan foretage telefonaflytning og teleoplysning.

Det fremgår således af § 781, stk. 2, at hvis betingelserne i § 781, stk. 1, nr. 1 og 2, er opfyldt, kan telefonaflytning og teleoplysning foretages, såfremt mistanken angår fredskrænkelser som omhandlet i straffelovens § 263, stk. 1 (om uberettiget adgang til en andens datasystem m.v. (»hacking«)).

Det foreslås, at der i § 781, stk. 2, indsættes »jf. dog § 781 a, stk. 2«.

Ændringen skal ses i lyset af den foreslåede ændring i lovforslagets § 1, nr. 5, hvor der foreslås indsat et nyt § 781 a, stk. 2, i retsplejeloven, som skal gælde for teleoplysning og udvidet teleoplysning ved pålæg om udlevering af oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e (generel og udifferentieret registrering og opbevaring af trafikdata).

Ændringen skal således sikre, at der i retsplejelovens § 781, stk. 2, tages højde for det foreslåede § 781 a, stk. 2, der skærper kriminalitetskravet i bl.a. § 781, stk. 2, for så vidt angår udlevering af disse oplysninger.

Der henvises til pkt. 2.3 og 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3

Efter retsplejelovens § 781, stk. 1, må indgreb i meddelelseshemmeligheden kun foretages, såfremt 1) der er bestemte grunde til at antage, at der på den pågældende måde gives meddelelser eller foretages forsendelser til eller fra en mistænkt (mistankekravet), 2) indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen (indikationskravet), og 3) efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 eller en overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 2, § 125, § 127, stk. 1, § 233, stk. 1, § 235, § 266, § 281 eller en overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 8, nr. 1-5, jf. dog § 781 a (kriminalitetskravet).

Retsplejelovens § 781, stk. 3, fraviger det almindelige krav til alvoren af den kriminalitet, der skal være under efterforskning, for at politiet kan foretage teleoplysning.

Det fremgår således af § 781, stk. 3, at hvis betingelserne i § 781 stk. 1, nr. 1 og 2, er opfyldt, kan teleoplysning foretages, såfremt mistanken angår en række nærmere angivne lovovertrædelser, f.eks. en krænkelse som nævnt i § 2, stk. 1, nr. 1, i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning eller overtrædelse af straffelovens § 279 a (databedrageri) eller § 293, stk. 1 (brugstyveri), begået ved anvendelse af en telekommunikationstjeneste.

Det foreslås i § 781, stk. 3, at indsætte »jf. dog § 781 a, stk. 2«.

Ændringen skal ses i lyset af den foreslåede ændring i lovforslagets § 1, nr. 5, hvor der foreslås indsat et nyt § 781 a, stk. 2, i retsplejeloven, som skal gælde for teleoplysning og udvidet teleoplysning ved pålæg om udlevering af oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e (generel og udifferentieret registrering og opbevaring af trafikdata).

Ændringen skal således sikre, at der i retsplejelovens § 781, stk. 3, tages højde for det foreslåede § 781 a, stk. 2, der skærper kriminalitetskravet i bl.a. § 781, stk. 3, for så vidt angår udlevering af disse oplysninger.

Der henvises til pkt. 2.3 og 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 4

Efter retsplejelovens § 781 a kan politiet, uanset at betingelserne i § 781, stk. 1, nr. 3, ikke er opfyldt, foretage teleoplysning, jf. § 780, stk. 1, nr. 3, og udvidet teleoplysning, jf. § 780, stk. 1, nr. 4, ved pålæg om udlevering af trafik- og lokaliseringsdata, hvis efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover, eller en lovovertrædelse omfattet af straffelovens § 81 a.

Bestemmelsen indebærer en lempelse af det almindelige kriminalitetskrav for foretagelse af indgreb i meddelelseshemmeligheden for så vidt angår pålæg om udlevering af trafik- og lokaliseringsdata, der sker ved teleoplysning og udvidet teleoplysning.

Det foreslås, at der i § 781 a indsættes »jf. dog stk. 2«.

Ændringen skal ses i lyset af den foreslåede ændring i lovforslagets § 1, nr. 5, hvor der foreslås indsat et § 781 a, stk. 2, i retsplejeloven, som skal gælde for teleoplysning og udvidet teleoplysning ved pålæg om udlevering af oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e (generel og udifferentieret registrering og opbevaring af trafikdata).

Ændringen skal således sikre, at der i retsplejelovens § 781 a tages højde for det foreslåede § 781 a, stk. 2, der skærper kriminalitetskravet for så vidt angår udlevering af disse oplysninger.

Der henvises til pkt. 2.3 og 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 5

Retsplejelovens § 781 angiver de nærmere betingelser for foretagelse af indgreb i meddelelseshemmeligheden, herunder teleoplysning, jf. § 780, stk. 1, nr. 3, og udvidet teleoplysning, jf. § 780, stk. 1, nr. 4.

Det er efter retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 3, bl.a. en betingelse for foretagelse af indgreb i meddelelseshemmeligheden, at efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 eller en overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 2, § 125, § 127, stk. 1, § 233, stk. 1, § 235, § 266, § 281 eller en overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 8, nr. 1-5. I § 781, stk. 2 og 3, oplistes en række lovovertrædelser, der kan danne grundlag for indgreb i meddelelseshemmeligheden i form af teleoplysning og udvidet teleoplysning, uanset at betingelserne i § 781, stk. 1, nr. 3, ikke er opfyldt.

Retsplejelovens § 781 a indeholder et lempeligere kriminalitetskrav for så vidt angår pålæg til teleudbydere om udlevering af trafikdata og lokaliseringsdata. Det fremgår af

retsplejelovens § 781 a, at uanset § 781, stk. 1, nr. 3, kan politiet foretage teleoplysning og udvidet teleoplysning ved pålæg om udlevering af trafik- og lokaliseringsdata, hvis efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover, eller en lovovertrædelse omfattet af straffelovens § 81 a.

Det foreslås at indsætte et *stk.* 2 i retsplejelovens § 781 a, hvorefter politiet uanset § 781, stk. 1, nr. 3, og stk. 2 og 3, kun kan foretage teleoplysning, jf. § 780, stk. 1, nr. 3, og udvidet teleoplysning, jf. § 780, stk. 1, nr. 4, ved pålæg om udlevering af oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af § 786 e, hvis efterforskningen angår en forsættlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12. eller 13.

Den foreslåede ændring indebærer, for så vidt angår trafikdata, der udelukkende er registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, en skærpelse af kriminalitetskravet i forhold til både de almindelige kriminalitetskrav i § 781, stk. 1, nr. 3, og stk. 2 og 3, for foretagelse af indgreb i meddelelshemmeligheden og af det særlige, lempelige kriminalitetskrav, der gælder for foretagelse af indgreb i meddelelshemmeligheden ved pålæg om udlevering af trafik- og lokaliseringsdata ved teleoplysning og udvidet teleoplysning, jf. § 781 a.

Den foreslåede ændring vil indebære, at politiet i sager om grov kriminalitet, eksempelvis vold, voldtægt, røveri, drab, bandekriminalitet m.v., ikke længere vil kunne pålægge teleudbydere at udlevere trafikdata, som udbydere udelukkende har registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e.

Politiets adgang til oplysninger, som teleudbydere har registreret og opbevaret efter reglerne om målrettet personbestemt og geografisk registrering og opbevaring af trafikdata, jf. retsplejelovens §§ 786 b-786 d, berøres ikke af den foreslåede ordning. Sådanne oplysninger vil politiet kunne få adgang til på samme betingelser som i dag. Begås der eksempelvis grov kriminalitet i et område, der er genstand for registrering og opbevaring efter § 786 c, stk. 1, nr. 1, vil politiet kunne få adgang til disse oplysninger på samme betingelser som i dag.

Teleudbydere registrerer og opbevarer efter det oplyste de samme trafikdata af flere grunde. Teleindustrien har således oplyst, at udbydere registrerer og opbevarer nogle trafikdata i kort tid, f.eks. 14 dage, med henblik på retning af fejl (fejltretningsdata), mens andre data opbevares i længere tid. Teleudbydere kan samtidig være forpligtede til at registrere og opbevare de samme oplysninger i 1 år, fordi det følger af regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e. Det bemærkes i den forbindelse, at teleudbydere har oplyst, at trafikdata, som udbydere har registreret og opbevaret på et andet grundlag end en registrerings- og opbevaringspligt i medfør af retsplejeloven, opbevares på en måde, så de kan skelnes fra trafikdata registreret og opbevaret på grundlag af en registrerings- og opbevaringspligt.

Den foreslåede ændring vil ikke ændre på, at trafikdata, der opbevares på andet grundlag end regler udstedt i medfør af § 786 e, vil kunne kræves udleveret på samme betingelser som hidtil i den periode, udbydere råder over disse data af andre grunde end registrerings- og opbevaringspligten. Det vil sige, at efterforskningen som udgangspunkt skal angå en lovovertrædelse, der efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover. Derimod vil trafikdata, der udelukkende opbevares på grundlag af en registrerings- og opbevaringspligt efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, kun kunne kræves udleveret, hvis efterforskningen angår en forsættlig overtrædelse af straffelovens 12. eller 13. kapitel.

Politiets adgang til hastesikrede oplysninger berøres heller ikke af den foreslåede ændring. Oplysninger, som teleudbydere opbevarer på et andet grundlag end regler udstedt i medfør af § 786 e, vil politiet eksempelvis kunne pålægge hastesikret. Hastesikring kan eksempelvis anvendes til at sikre de oplysninger, som teleudbydere opbevarer i kort tid med henblik på retning af fejl (fejltretningsdata).

Den foreslåede ændring vil ikke ændre på, hvilke betingelser der i øvrigt skal være opfyldt, for at teleudbydere kan pålægges at udlevere trafikdata.

Pålæg om udlevering af trafikdata, der udelukkende er registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, vil som efter gældende ret som udgangspunkt forudsætte en forudgående retskendelse, jf. § 783, stk. 1, ligesom der vil skulle beskikkes en indgrebsadvokat, jf. §§ 784 og 785, og foretages efterfølgende underretning efter reglerne i § 788.

Der henvises til pkt. 2.3 og 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 6

Det følger af retsplejelovens § 786 a, stk. 1, 1. pkt., at politiet som led i en efterforskning, hvor elektronisk bevismateriale kan være af betydning, kan meddele udbydere pålæg om at foretage hastesikring af elektroniske data. Pålæg om hastesikring må efter 2. pkt. kun meddeles, hvis efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover, en forsættlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, en overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 2, § 125, § 127, stk. 1, § 235, § 266 eller § 281, en overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 8, nr. 1-5, en krænkelse eller overtrædelse, som er omfattet af § 781, stk. 2 eller 3, eller en lovovertrædelse omfattet af straffelovens § 81 a.

Det foreslås at indsætte et 3. *pkt.* i § 786 a, stk. 1, hvorefter pålæg om hastesikring af oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af § 786 e, kun kan meddeles, hvis efterforskningen angår en forsættlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13.

Den foreslåede ændring vil for så vidt angår trafikdata, der udelukkende er registreret og opbevaret efter regler udstedt i

medfør af retsplejelovens § 786 e, stk. 1, indebære en skærpelse af kravet til alvoren af den kriminalitet, der skal være under efterforskning, for at politiet kan pålægge teleudbyderne at foretage hastesikring.

Der foreslåede ordning vil eksempelvis indebære, at politiet i sager om grov kriminalitet, eksempelvis vold, voldtægt, røveri, drab, bandekriminalitet m.v., ikke længere vil kunne pålægge teleudbyderne at foretage hastesikring af trafikdata, som udbyderne udelukkende har registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e.

Den foreslåede ændring vil ikke ændre på, at elektroniske data, der opbevares på andet grundlag end regler udstedt i medfør af § 786 e, vil kunne kræves hastesikret på samme betingelser som hidtil i den periode, udbyderne råder over disse data af andre grunde end registrerings- og opbevaringspligten. Det vil sige, at efterforskningen som udgangspunkt skal angå en lovovertrædelse, der efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover. Derimod vil oplysninger, der udelukkende opbevares på grundlag af en registrerings- og opbevaringspligt efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, kun kunne kræves hastesikret, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens 12. eller 13. kapitel.

Politiets adgang til oplysninger, der er hastesikret, herunder oplysninger, der er hastesikret efter det foreslåede 3. pkt., forudsætter, at teleudbyderne pålægges at udlevere oplysningerne efter reglerne om indgreb i meddeleleshemmeligheden eller reglerne om edition afhængig af, hvilke oplysninger der er tale om. Sådanne pålæg vil skulle meddeles efter de foreslåede bestemmelser i hhv. § 781 a, stk. 2, og § 804 a, 2. pkt., jf. lovforslagets § 1, nr. 5 og 7, hvis de hastesikrede oplysninger udelukkende er registreret og opbevaret i medfør af regler udstedt efter § 786 e.

Der henvises til pkt. 2.3 og 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 7

Efter retsplejelovens § 804, stk. 1, 1. pkt., kan der som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, eller krænkelse som nævnt i § 2, stk. 1, nr. 1, i lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning meddeles en person, der ikke er mistænkt, pålæg om at forevise eller udlevere genstande (edition), hvis der er grund til at antage, at en genstand, som den pågældende har rådighed over, kan tjene som bevis, bør konfiskeres eller ved lovovertrædelsen er fravendt nogen, som kan kræve den tilbage.

»Genstand« er ikke begrænset til fysiske genstande, jf. pkt. 2.1.3 i de almindelige bemærkninger, og omfatter således også eksempelvis oplysninger i elektronisk form.

Retsplejelovens § 804 a indeholder et skærpet kriminalitetskrav for meddelelse af pålæg om edition af trafik- og lokaliseringsdata. Efter § 804 a kan pålæg om edition af trafik- og lokaliseringsdata kun meddeles, hvis efterforskningen angår

en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover, en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, en overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 2, § 125, § 127, stk. 1, § 235, § 266 eller § 281, en overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 8, nr. 1-5, en krænkelse eller overtrædelse, som er omfattet af § 781, stk. 2 eller 3, eller en lovovertrædelse omfattet af straffelovens § 81 a.

Det foreslås at indsætte et 2. pkt. i retsplejelovens § 804 a, hvorefter pålæg om edition af oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af § 786 e, kun kan meddeles, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13.

Den foreslåede ændring vil for så vidt angår trafikdata, der udelukkende er registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, indebære en yderligere skærpelse af kriminalitetskravet i retsplejelovens § 804 a.

Den foreslåede ændring vil eksempelvis indebære, at politiet i sager om grov kriminalitet, eksempelvis vold, voldtægt, røveri, drab, bandekriminalitet m.v., ikke længere vil kunne pålægge teleudbyderne at udlevere trafikdata, som udbyderne udelukkende har registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af § 786 e.

Politiets adgang til oplysninger, som teleudbyderne har registreret og opbevaret efter reglerne om målrettet personbestemt og geografisk registrering og opbevaring af trafikdata, jf. retsplejelovens §§ 786 b-786 d, berøres ikke af den foreslåede ordning. Sådanne oplysninger vil politiet kunne få adgang til på samme betingelser som i dag. Begås der eksempelvis grov kriminalitet i et område, der er genstand for registrering og opbevaring efter § 786 c, stk. 1, nr. 1, vil politiet kunne få adgang til disse oplysninger på samme betingelser som i dag.

Teleudbyderne registrerer og opbevarer efter det oplyste de samme trafikdata af flere grunde. Teleindustrien har således oplyst, at udbyderne registrerer og opbevarer noget trafikdata i kort tid, f.eks. 14 dage, med henblik på retning af fejl (fejltretningsdata), mens andre data opbevares i længere tid. Teleudbyderne kan samtidig være forpligtede til at registrere og opbevare de samme oplysninger i 1 år, fordi det følger af regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e. Det bemærkes i den forbindelse, at teleudbyderne har oplyst, at trafikdata, som udbyderne har registreret og opbevaret på et andet grundlag end en registrerings- og opbevaringspligt i medfør af retsplejeloven, opbevares på en måde, så de kan skelnes fra trafikdata registreret og opbevaret på grundlag af en registrerings- og opbevaringspligt.

Den foreslåede ændring vil ikke ændre på, at trafikdata, der opbevares på andet grundlag end en registrerings- og opbevaringspligt efter retsplejelovens § 786 e eller i medfør af regler udstedt i medfør af denne bestemmelse, vil kunne kræves udleveret på samme betingelser som hidtil i den periode, udbyderne råder over disse data af andre grunde

end registrerings- og opbevaringspligten. Det vil sige, at efterforskningen som udgangspunkt skal angå en lovovertrædelse, der efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover. Derimod vil trafikdata, der udelukkende opbevares på grundlag af en registrerings- og opbevaringspligt efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, kun kunne kræves udleveret, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens 12. eller 13. kapitel.

Politiets adgang til hastesikrede oplysninger berøres heller ikke af den foreslåede ændring. Oplysninger, som teleudbydere opbevarer på et andet grundlag end regler udstedt i medfør af § 786 e, vil politiet eksempelvis kunne pålægge hastesikret. Hastesikring vil eksempelvis kunne anvendes til at sikre de oplysninger, som teleudbydere opbevarer i kort tid med henblik på retning af fejl (fejltretningsdata).

Den foreslåede ændring vil ikke ændre på, hvilke betingelser der i øvrigt skal være opfyldt, for at teleudbydere kan pålægges at udlevere trafik- og lokaliseringsdata.

Meddelelse af pålæg om edition af trafikdata, der udelukkende er registreret og opbevaret efter regler udstedt i medfør af retsplejelovens § 786 e, vil også fortsat som udgangspunkt skulle ske efter forudgående retskendelse, jf. § 806, stk. 1 og 2. Der vil ligeledes skulle beskikkes en indgrebsadvokat, jf. §§ 784 og 785, og foretages efterfølgende underretning efter reglerne i § 788, jf. henvisningen til disse bestemmelser i § 806, stk. 10.

Herudover vil pålæg om edition, jf. retsplejelovens § 804, stk. 4, fortsat ikke kunne meddeles, hvis der derved vil fremkomme oplysninger om forhold, som den pågældende ville være udelukket fra eller fritaget for at afgive forklaring om som vidne, jf. lovens §§ 169-172.

Der henvises til pkt. 2.3 og 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 8

Det følger af retsplejelovens § 806, stk. 1, 1. pkt., at afgørelse om beslaglæggelse og pålæg om edition træffes efter politiets begæring. Afgørelsen træffes af retten ved kendelse, jf. stk. 2, 1. pkt.

Efter retsplejelovens § 806, 4, 1. pkt., kan politiet, såfremt indgrebets øjemed ville forspildes, hvis retskendelse skulle afventes, træffe beslutning om beslaglæggelse og om edition. Fremsætter den, mod hvem indgrebet retter sig, anmodning herom, skal politiet snarest muligt og senest inden 24 timer forelægge sagen for retten, der ved kendelse afgør, om indgrebet kan godkendes, jf. 2. pkt.

Det foreslås at indsætte et 3. *pkt.* i retsplejelovens § 806, stk. 4, hvorefter politiet ved pålæg om edition efter § 804 a snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse skal forelægge sagen for retten.

Ændringen vil indebære, at politiet fremover af egen drift

vil skulle indbringe sagen for retten, hvis der træffes beslutning om edition på øjemedet vedrørende oplysninger, der er omfattet af retsplejelovens § 804 a, det vil sige pålæg om edition af trafik- og lokaliseringsdata. Sagen vil derfor skulle indbringes for retten, uanset om den, som indgrebet retter sig mod (teleudbyderen), anmoder om det. Dette svarer til, hvad der efter § 783, stk. 4, 2. pkt., gælder generelt for så vidt angår indgreb i meddelelseshemmeligheden.

Når politiet har indbragt spørgsmålet for retten, vil retten ved kendelse skulle træffe afgørelse om, hvorvidt indgrebet kan godkendes, jf. retsplejelovens § 806, stk. 4, 2. pkt. Inden der træffes afgørelse, skal der være givet den, mod hvem indgrebet retter sig, adgang til at udtale sig, jf. stk. 8, 1. pkt.

I forbindelse med rettens prøvelse af pålægget om edition, jf. § 804 a, skal der beskikkes en advokat for den, som oplysningerne angår, jf. retsplejelovens § 806, stk. 10, jf. §§ 784 og 785. Da alle sager fremover vil blive forelagt retten, vil der også i alle sager blive beskikket en advokat for den, som oplysningerne vedrører. Dette ville efter gældende ret kun være tilfældet, hvis der anmodes om domstolsprøvelse. Det fremgår bl.a. af § 784, stk. 1, 1. pkt., at advokaten skal have lejlighed til at udtale sig. Der vil også af retten skulle foretages underretning af den, som oplysningerne angår, i overensstemmelse med reglerne i § 788. Henvisningen til § 788 i § 806, stk. 10, må forstås således, at der ikke skal gives underretning ved meddelelse af pålæg om edition, der angår trafikdata og lokaliseringsdata inden for et nærmere angivet område. Der henvises til pkt. 2.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger samt det foreslåede § 806, stk. 10, 2. pkt., jf. lovforslagets § 1, nr. 9, og bemærkningerne hertil.

Der henvises til pkt. 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 9

Efter retsplejelovens § 806, stk. 10, finder lovens §§ 784, 785 og 788 tilsvarende anvendelse ved pålæg om edition, jf. § 804 a, i forhold til den, som oplysninger angår.

Henvisningen til §§ 784 og 785 vedrører beskikkelse af indgrebsadvokat for den, som oplysninger angår, og henvisningen til § 788 vedrører underretning af samme. Der henvises til pkt. 2.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Henvisningen i retsplejelovens § 806, stk. 10, til retsplejelovens § 788 kan efter sin ordlyd forstås således, at den indebærer et ubetinget krav om underretning ved meddelelse af pålæg om edition i medfør af § 804 a af trafikdata og lokaliseringsdata for et givent område. Der kan eksempelvis være tale om, at der meddeles en teleudbyder pålæg om at oplyse eksempelvis, hvilke IMEI- og telefonnumre som på et bestemt tidspunkt eller i en nærmere angiven periode er registreret på sendemaster og masteceller, der dækker et nærmere angivet sted eller område. Ved sådanne pålæg vil der typisk blive meddelt politiet oplysninger om et ganske stort antal personer, der ikke kan siges at udgøre et alvorligt

indgreb i de berørtes privatliv, da det herved blot oplyses, at bestemte telefoner på et bestemt tidspunkt har været tilsluttet en bestemt sendemast eller mastecelle.

Retsplejelovens § 806, stk. 10, skal imidlertid efter Justitsministeriets opfattelse ikke forstås således, at den kræver ubetinget underretning i sådanne situationer, jf. herved bestemmelsen om, at der ikke skal foretages underretning i tilsvarende situationer ved indgreb i meddelelshemmeligheden i form af udvidet teleoplysning, jf. retsplejelovens § 788, stk. 5, jf. § 780, stk. 1, nr. 4. En underretningsforpligtelse kan også kun med sikkerhed udledes af EU-retten, hvis der er tale om et alvorligt indgreb.

For nærmere herom henvises der til pkt. 2.1.3 og 2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det foreslås derfor at indsætte et 2. *pkt.* i stk. 10, hvorefter underretning efter retsplejelovens § 788 ikke skal gives ved pålæg om edition, der angår trafikdata og lokaliseringsdata inden for et nærmere angivet område.

Den foreslåede bestemmelse vil kun finde anvendelse ved pålæg om edition, der angår et nærmere angivet område, eksempelvis hvis en teleudbyder pålægges at oplyse, hvilke telefoner eller kommunikationsapparater i øvrigt der på et nærmere angivet tidspunkt eller i en nærmere angiven periode har været tilsluttet sendemaster, der dækker et nærmere angivet sted eller område.

Derimod vil der med den foreslåede bestemmelse fortsat skulle gives underretning i de tilfælde, hvor pålægget angår eksempelvis en bestemt telefon eller person. Det gælder eksempelvis, hvis en teleudbyder pålægges at udlevere oplysninger om, hvor en bestemt telefon eller et bestemt kommunikationsapparat i øvrigt har befundet sig på et bestemt tidspunkt eller i en bestemt periode.

At der ikke skal gives underretning svarer til den gældende retstilstand.

Fremgangsmåden for anvendelsen af det foreslåede § 806, stk. 10, 2. *pkt.*, vil svare til den praktiske fremgangsmåde, som anvendes i medfør af retsplejelovens § 788, stk. 5.

Der henvises til pkt. 2.3 og 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 10

Efter retsplejelovens § 976, stk. 1, kan der på nogle nærmere angivne betingelser ske genoptagelse af en sag, som er pådømt ved Højesteret eller ved landsret, og hvorunder tiltalte er frifundet.

Det foreslås, at ordene »ved Højesteret eller ved landsret« udgår af retsplejelovens § 976, *stk. 1.*

Den foreslåede ændring vil medføre, at bestemmelsen ikke længere efter sin ordlyd kun angår sager pådømt ved Højesteret eller landsret, men tillige byretssager.

Dette svarer til gældende praksis ved Den Særlige Klageret, og ændringen bringer således alene ordlyden i overensstemmelse med retspraksis.

Der henvises til pkt. 3.2 og 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 11

Efter retsplejelovens § 977, stk. 1, kan der på nogle nærmere angivne betingelser på begæring af en domfældt ske genoptagelse af en ved Højesteret eller ved en landsret pådømt sag.

Det foreslås, at ordene »ved Højesteret eller ved en landsret« udgår af retsplejelovens § 977, *stk. 1.*

Den foreslåede ændring vil medføre, at bestemmelsen ikke længere efter sin ordlyd kun angår sager pådømt ved Højesteret eller landsret, men tillige byretssager.

Dette svarer til gældende praksis ved Den Særlige Klageret, og ændringen bringer således alene ordlyden i overensstemmelse med retspraksis.

Der henvises til pkt. 3.2 og 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 12

Den foreslåede bestemmelse er ny.

Efter retsplejelovens §§ 976 og 977 kan der på begæring fra henholdsvis rigsadvokaten og en domfældt ske genoptagelse af en straffesag under nogle nærmere angivne betingelser. Loven indeholder ingen særlig regel om genoptagelse af straffesager for at rette sig efter domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. I praksis har Den Særlige Klageret benyttet retsplejelovens § 977 i en sådan situation. Bestemmelsen er i praksis fortolket således, at den giver mulighed for genoptagelse med henvisning til både faktiske og retlige omstændigheder.

Retsplejelovens regler giver imidlertid ikke mulighed for genoptagelse i alle tilfælde, hvor det kan blive relevant at genoptage sager behandlet i strafferetsplejen for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Eksempelvis vil der ikke kunne ske genoptagelse i situationer, hvor den domfældte ikke tiltræder en genoptagelsesansøgning fra anklagemyndigheden. Ligeledes kan der være tilfælde, hvor det ikke kan udelukkes, at det falder uden for Den Særlige Klagerets kompetence at genoptage sager, uanset at genoptagelse begæres for at rette sig efter en dom fra Menneskerettighedsdomstolen. F.eks. vil der ikke umiddelbart efter Klagerettens praksis være hjemmel til at genoptage afgørelser efter udlændingelovens § 50 a.

Der henvises om de gældende regler nærmere til pkt. 3.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Det foreslås at indsætte en ny § 977 a i retsplejeloven.

Efter *stk. 1* i den foreslåede bestemmelse kan genoptagelse af en sag på begæring af rigsadvokaten eller en domfældt helt eller delvist finde sted for at rette sig efter en endelig dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som Danmark er part i.

Genoptagelse efter den foreslåede bestemmelse kan ske på begæring fra rigsadvokaten, uanset at den domfældte måtte modsætte sig dette. Det vil således ikke kræve samtykke fra domfældte, hvis rigsadvokaten fremsætter en begæring for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, og domfældte vil ikke kunne modsætte sig, at begæringen tages under behandling.

Adgangen vil gælde hel eller delvis genoptagelse af alle spørgsmål afgjort i sagen. Delvis genoptagelse vil eksempelvis være relevant for spørgsmål om udvisning, indrejseforbud, andre retsfølger af den strafbare handling, jf. straffelovens 9. kapitel, førerretsfrakendelse såvel som andre retsfølger i speciallovgivningen. Delvis genoptagelse vil også af rigsadvokaten kunne bruges til eksempelvis at genoptage en sag med henblik på alene at ændre strafudmålingen inden for strafferammen eller for at henføre forholdet under en anden straffebestemmelse.

Den foreslåede genoptagelsesadgang vil angå sager behandlet i strafferetsplejen, hvad enten sagen er afgjort ved byretten, landsretten eller Højesteret, herunder også sager om borgerlige krav, der måtte være påtalt under straffesagen efter lovens kapitel 89. Genoptagelsesadgangen vil også gælde sager, der er endeligt afgjort af anklagemyndigheden, jf. § 975. Genoptagelsesadgangen vil ikke være begrænset til domme, men gælde uanset afgørelsens form. Dette vil eksempelvis være relevant, hvis rigsadvokaten skal søge om genoptagelse af en kendelse, der ikke efterkommer en anmodning om ændring af vilkår i en betinget dom, jf. straffelovens § 59, en særforanstaltning, jf. § 72, stk. 2, eller af en bestemmelse om udelukkelse fra eller frakendelse af rettigheder, jf. §§ 78, stk. 2 og 3, og 79, stk. 3, eller om opholdsforbud, jf. §§ 79 a og 79 b. Den foreslåede genoptagelsesadgang vil også kunne anvendes på efterfølgende bestemmelser om ændring af udvisning eller et indrejseforbuds længde, jf. navnlig udlændingelovens §§ 50, 50 a og 50 b.

Det vil være en forudsætning for at anvende den foreslåede genoptagelsesadgang, at der ikke er andre muligheder til rådighed for at rette sig efter afgørelsen, f.eks. appel, omgørelse eller lignende. For så vidt angår anke følger dette af retsplejelovens § 978, stk. 1, hvorefter genoptagelse ikke kan finde sted, så længe anke i medfør af lovens almindelige regler står åben, eller så længe en rejst ankesag henstår uafgjort.

De ovenfor nævnte efterfølgende bestemmelser om ændringer af en dom truffet efter straffelovens §§ 59, 72, 78 og 79 m.fl. er kendetegnet ved, at de har begrænset retskraft, da de omhandlede retsfølger kan begæres ophævet eller ændret på et senere tidspunkt. Dog kan den domfældte kun fremsætte begæring efter et vist tidsrum. Den foreslåede genoptagel-

sesadgang vil derfor ikke kunne anvendes, hvis en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol kan efterleves ved, at anklagemyndigheden indgiver en anmodning om ændring af en idømt retsfølge.

Dette vil svare til gældende ret, hvor Den Særlige Klageret i vidt omfang har afvist at genoptage spørgsmål om retsfølger, der senere kan ændres, jf. pkt. 3.1.2.2 og 3.1.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Som eksempel kan nævnes, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol finder, at en dom til forvaring, jf. straffelovens § 70, er uproportional, og dommen vil kunne efterleves ved en mindre indgribende særforanstaltning efter § 68. Her vil den idømte foranstaltning ikke altid kunne ændres i medfør af proceduren i straffelovens § 72, jf. pkt. 3.1.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger. I denne situation vil rigsadvokaten derfor skulle anmode om, at sagen genoptages med henblik på idømmelse af en ny, mindre indgribende foranstaltning.

Udlændingelovens §§ 50-50 b vil ikke altid kunne anvendes til efterfølgende at ændre en doms bestemmelse om udvisning for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Eksempelvis kan en doms bestemmelse om udvisning ikke efter disse regler ændres, når udsendelse er sket. I et sådant tilfælde vil det således kræve, at rigsadvokaten begærer sagen genoptaget.

Kendelser af procesledende karakter samt beslutninger kan omgøres, jf. retsplejelovens § 222, og vil heller ikke kunne genoptages, hvis en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol kan efterleves ved, at anklagemyndigheden anmoder retten om at omgøre kendelsen eller beslutningen. Det samme gælder for straffeprocessuelle indgreb under efterforskningen i en straffesag, f.eks. kendelser om varetægtsfængsling eller beslaglæggelse, hvor genoptagelsesadgangen heller ikke vil finde anvendelse, hvis en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol kan efterleves ved, at anklagemyndigheden benytter muligheden for at anmode om at få omgjort sådanne kendelser, jf. lovens § 766 og § 806, stk. 2, 3. pkt.

Ligeledes vil den foreslåede genoptagelsesadgang ikke kunne benyttes, hvis der er mulighed for, at anklagemyndigheden kan anke til fordel for domfældte, uanset ankefristen er udløbet, jf. retsplejelovens § 907, stk. 3. Denne mulighed vil dog ikke kunne benyttes, hvis appel kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse, og 1-årsfristen for at ansøge herom er udløbet, jf. § 903, stk. 2, og § 932, stk. 2.

I de situationer, hvor det vurderes at være relevant at anmode om genoptagelse af en sag for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, jf. EMRK artikel 46, forudsættes det, at rigsadvokaten vil fremsætte anmodning herom. Rigsadvokaten vil i forbindelse med vurderingen af, hvorvidt det vil være relevant at anmode om genoptagelse, skulle tage hensyn til det skøn, som efter

EMRK artikel 46 er overladt til staterne til at vurdere de foranstaltninger, der skal træffes til opfyldelse af en dom.

Domfældte har allerede efter gældende ret en mulighed for at anmode om genoptagelse med henblik på at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, jf. retsplejelovens § 977, stk. 1, jf. pkt. 3.1.2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger. Denne mulighed fastslås udtrykkeligt i den foreslåede bestemmelse. Der tilsigtes ikke herved en ændring af gældende ret eller udvidelse af domfældtes muligheder for genoptagelse. Som nævnt vil domfældte dog ikke kunne modsætte sig en anmodning om genoptagelse iværksat af rigsadvokaten.

Der kan endvidere være tilfælde, hvor det ikke kan udelukkes, at det falder uden for Den Særlige Klagerets kompetence at genoptage sager, uanset at genoptagelse begæres for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. F.eks. vil der ikke umiddelbart være hjemmel til at genoptage afgørelser efter udlændingelovens § 50 a, da der ikke er tale om en pådømt straffesag. Dette vil der blive med den foreslåede bestemmelse.

Det bemærkes, at det vil kunne indgå i Den Særlige Klagerets vurdering af, om en sag skal genoptages efter den foreslåede genoptagelsesadgang på begæring af domfældte, at staterne efter EMRK artikel 46 er overladt et skøn i forhold til at vurdere de foranstaltninger, der skal træffes til opfyldelse af en dom.

Den foreslåede genoptagelsesadgang vil desuden medføre, at der kun sker genoptagelse i det omfang, det er nødvendigt for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Der vil således ikke kunne ske genoptagelse af hele sagen, herunder skyldsspørgsmålet, hvis det er tilstrækkeligt at genoptage med henblik på ændring af eksempelvis strafudmålingen, en doms bestemmelse om konfiskation, et indrejseforbuds længde m.v.

Den foreslåede genoptagelsesadgang vil kun gælde domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som Danmark er part i og forpligtet til at rette sig efter, jf. EMRK artikel 46, stk. 1. Det bemærkes, at Danmark ved intervention i en verserende sag efter artikel 36 ikke bliver part i sagen. Det afgørende er således, om Danmark er part i og forpligtet til at rette sig efter dommen, idet det bemærkes, at sådanne sager – hvori Danmark er part – kan nødvendiggøre foranstaltninger ikke kun i forhold til klager, men også i forhold til andre personer, der befinder sig i en lignende situation.

Den foreslåede genoptagelsesadgang vil gælde, når en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er endelig, jf. EMRK artikel 44.

Det vil være de almindelige processuelle regler i retsplejelovens kapitel 86, der vil gælde for behandling af begæringer om genoptagelse efter den foreslåede genoptagelsesadgang. Eksempelvis vil begæringen om genoptagelse skulle indgives skriftligt til Den Særlige Klageret og opfylde betin-

gelserne i lovens § 979, stk. 2. Klageretten vil efter omstændighederne kunne iværksætte samme bevisførelse som efter gældende ret, jf. § 981, og eventuelt foranstalte mundtlig forhandling og beskikke en forsvarer m.v. Genoptages en sag, vil den nye hovedforhandling skulle ske ved den landsret eller byret, der har dømt i sagen, jf. § 983. Genoptagelse efter den foreslåede genoptagelsesadgang vil som udgangspunkt ikke medføre udsættelse eller standsning af en afgørelses fuldbyrdelse, jf. § 986. Finder en almindelig domstol, at et forhold, der er indbragt for Den Særlige Klageret, er af betydning for pådømmelsen af en for vedkommende domstol verserende sag, bliver denne sidste sag som efter gældende ret i det hele eller til dels at udsætte, indtil Klagerettens afgørelse foreligger, jf. retsplejelovens § 150 a.

Det fremgår af det foreslåede *stk. 2, 1. pkt.*, at bestemmelsen i § 906, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Efter retsplejelovens § 906, stk. 2, kan anke til fordel for tiltalte også iværksættes af tiltaltes værge, hvis tiltalte er under 18 år.

Den foreslåede henvisning vil medføre, at anmodninger om genoptagelse for at rette sig efter en endelig dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol også kan iværksættes af domfældtes værge, hvis domfældte er under 18 år.

Efter det foreslåede *stk. 2, 2. pkt.*, kan begæring om genoptagelse fremsættes af de personer, der er nævnt i § 906, stk. 3, 1. pkt., hvis domfældte er afgået ved døden.

Efter retsplejelovens § 906, stk. 3, 1. pkt., kan tiltaltes ægtefælle, slægtninge i op- eller nedstigende linje og søskende anke på tiltaltes vegne, hvis tiltalte er død, men forinden er idømt fængselsstraf.

Den foreslåede henvisning vil medføre, at hvis domfældte er afgået ved døden, siden sagen blev afgjort, kan begæring om genoptagelse efter den foreslåede § 977 a fremsættes af vedkommendes ægtefælle, slægtninge i op- eller nedstigende linje og søskende. Til forskel fra reglen i § 906, stk. 3, 1. pkt., er det foreslåede § 977 a, stk. 2, 2. pkt., ikke begrænset til sager, hvori der er idømt fængselsstraf.

Der henvises til pkt. 3.2 og 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 13

Det følger af retsplejelovens § 979, stk. 1, 1. pkt., at begæring om genoptagelse fremsættes for Den Særlige Klageret. I de i § 977, stk. 1, nr. 3, omhandlede tilfælde må begæringen efter § 979, stk. 1, 2. pkt., fremsættes inden 5 år efter dommens afsigelse; har domfældte i medfør af dommen været underkastet frihedsberøvelse, kan begæring om genoptagelse dog altid fremsættes indtil 2 år efter hans løsladelse.

Det foreslås at indsætte et *3. pkt.* i retsplejelovens § 979, stk. 1, hvorefter begæring om genoptagelse fra en domfældt

i de i § 977 a omhandlede tilfælde, jf. lovforslagets § 1, nr. 12, må fremsættes inden 1 år efter, at den pågældende dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er blevet endelig, medmindre helt særlige omstændigheder foreligger.

Det vil skulle afgøres efter EMRK, hvornår en dom er blevet endelig, jf. konventionens artikel 44. Der henvises til pkt. 3.1.3 i de almindelige bemærkninger.

Den foreslåede frist vil kun gælde begæringer fra en domfældt. Rigsadvokaten vil således uden frist kunne begære genoptagelse for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Helt særlige omstændigheder vil eksempelvis kunne være alvorlig sygdom.

Der henvises til pkt. 3.2 og 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 14

Det følger af retsplejelovens § 982, 1. pkt., at Den Særlige Klageret ved kendelse afgør, om begæringen skal tages til følge eller forkastes; tages den til følge, går kendelsen ud på, at ny hovedforhandling skal finde sted. Er domfældte død, skal retten altid uden ny hovedforhandling enten forkaste begæringen om genoptagelse eller afsige dom, hvorved den ældre dom ophæves, jf. 2. pkt.

Det foreslås i § 982, 2. pkt., at ændre »afsige dom« til »træffe afgørelse«.

Den foreslåede ændring er en følge af lovforslagets § 1, nr. 12, hvorved det foreslås at indføre en ny § 977 a i retsplejeloven. Efter denne bestemmelse bliver det også muligt at genoptage eksempelvis en kendelse for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som Danmark er part i. Dette kan eksempelvis være kendelser, der afviser prøvelse af spørgsmål om udvisning truffet i medfør af udlændingelovens § 50 a.

Der henvises til pkt. 3.2 og 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 15

Det følger af retsplejelovens § 982, 1. pkt., at Den Særlige Klageret ved kendelse afgør, om begæringen skal tages til følge eller forkastes; tages den til følge, går kendelsen ud på, at ny hovedforhandling skal finde sted. Er domfældte død, skal retten altid uden ny hovedforhandling enten forkaste begæringen om genoptagelse eller afsige dom, hvorved den ældre dom ophæves, jf. 2. pkt.

Det foreslås i § 982, 2. pkt., at ændre »ældre dom« til »ældre afgørelse«.

Den foreslåede ændring er en følge af lovforslagets § 1, nr. 12, hvorved det foreslås at indføre en ny § 977 a i retsplejeloven. Efter denne bestemmelse bliver det også muligt at

genoptage eksempelvis en kendelse for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som Danmark er part i. Dette kan eksempelvis være kendelser, der afviser prøvelse af spørgsmål om udvisning truffet i medfør af udlændingelovens § 50 a.

Der henvises til pkt. 3.2 og 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 16

Det fremgår af retsplejelovens § 983, 1. pkt., at den nye hovedforhandling i en genoptaget sag foregår ved den landsret, som tidligere har pådømt sagen.

Det foreslås at ændre retsplejelovens § 983, 1. pkt., så det fremgår, at den nye hovedforhandling i en genoptaget sag skal foregå ved den byret eller landsret, der senest har truffet afgørelse i sagen.

Den foreslåede ændring er en følge af de ved § 1, nr. 10 og 11, foreslåede ændringer af retsplejelovens § 976, stk. 1, og § 977, stk. 1, hvor det foreslås at bringe bestemmelsernes ordlyd i overensstemmelse med Klagerettens praksis, hvorefter der også kan ske genoptagelse af sager afgjort ved byretten.

Den foreslåede ændring er endvidere en følge af lovforslagets § 1, nr. 12, hvorved det foreslås at indføre en ny § 977 a i retsplejeloven. Efter denne bestemmelse bliver det også muligt at genoptage eksempelvis en kendelse for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som Danmark er part i. Dette kan eksempelvis være kendelser, der afviser prøvelse af spørgsmål om udvisning truffet i medfør af udlændingelovens § 50 a.

Der henvises til pkt. 3.2 og 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 17

Det fremgår af retsplejelovens § 983, 2. pkt., at en genoptaget sag forberedes og fremmes i overensstemmelse med de almindelige om hovedforhandling for landsret givne regler.

Det foreslås at ændre retsplejelovens § 983, 2. pkt., så det ikke længere fremgår, at forberedelsen sker i overensstemmelse med de for landsret givne regler.

Den foreslåede ændring er en følge af de ved § 1, nr. 10 og 11, foreslåede ændringer af retsplejelovens § 976, stk. 1, og § 977, stk. 1, hvor det foreslås at bringe bestemmelsernes ordlyd i overensstemmelse med Klagerettens praksis, hvorefter der også kan ske genoptagelse af sager afgjort ved byretten.

Der henvises til pkt. 3.2 og 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 18

Det fremgår af retsplejelovens § 983, 2. pkt., at det bestemmes efter reglerne i lovens § 689, om nævninger skal medvirke i en genoptaget sag.

Retsplejelovens § 689 vedrører nævnings medvirken i landsretssager.

Det foreslås at ændre retsplejelovens § 983, 2. pkt., så der henvises til retsplejelovens kapitel 62 om saglig kompetence i sin helhed og ikke kun § 689.

Den foreslåede ændring vil medføre, at der også vil blive henvist til reglerne om nævnings medvirken i byretten.

Den foreslåede ændring er en følge af de ved § 1, nr. 10 og 11, foreslåede ændringer af retsplejelovens § 976, stk. 1, og § 977, stk. 1, hvor det foreslås at bringe bestemmelsernes ordlyd i overensstemmelse med Klagerettens praksis, hvorefter der også kan ske genoptagelse af sager afgjort ved byretten.

Der henvises til pkt. 3.2 og 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 19

Det følger af retsplejelovens § 984, 1. pkt., at hvor genoptagelse er tilstået alene efter begæring af domfældte eller nogen af de i § 906, stk. 2 og 3, 1. pkt., nævnte personer, må den nye dom ikke i noget punkt afvige fra den tidligere dom til skade for ham. I andre tilfælde må sådan afvigelse ikke ske for de punkters vedkommende, som ikke berøres af genoptagelsesgrunden, jf. 1. pkt.

Det foreslås to steder i 1. pkt. i retsplejelovens § 984 at ændre »dom« til »afgørelse«.

Den foreslåede ændring er en følge af lovforslagets § 1, nr. 12, hvorved det foreslås at indføre en ny § 977 a i retsplejeloven. Efter denne bestemmelse bliver det også muligt at genoptage eksempelvis en kendelse for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som Danmark er part i. Dette kan eksempelvis være kendelser, der afviser prøvelse af spørgsmål om udvisning truffet i medfør af udlændingelovens § 50 a.

Der henvises til pkt. 3.2 og 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 20

Efter retsplejelovens § 986, 1. pkt., medfører begæring om genoptagelse ikke udsættelse eller standsning af dommens fuldbyrdelse, medmindre retten bestemmer det modsatte; det samme gælder om beslutning om genoptagelse, der træffes i henhold til § 976.

Det foreslås i 1. pkt. i retsplejelovens § 986 at ændre »dommens« til »afgørelsens«.

Den foreslåede ændring er en følge af lovforslagets § 1, nr.

12, hvorved det foreslås at indføre en ny § 977 a i retsplejeloven. Efter denne bestemmelse bliver det også muligt at genoptage eksempelvis en kendelse for at rette sig efter en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som Danmark er part i. Dette kan eksempelvis være kendelser, der afviser prøvelse af spørgsmål om udvisning truffet i medfør af udlændingelovens § 50 a.

Der henvises til pkt. 3.2 og 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås i stk. 1, at loven træder i kraft den 1. juli 2024.

De foreslåede ændringer af reglerne om genoptagelse af straffesager vil finde anvendelse på begæringer om genoptagelse, der fremkommer efter lovens ikrafttræden, jf. dog det foreslåede stk. 2.

Det bemærkes, at oplysninger, der generelt og udifferentieret er registreret og opbevaret af teleudbyderne med henblik på beskyttelse af den nationale sikkerhed i medfør af regler udstedt efter § 786 e eller efter de tidligere gældende regler, og som på tidspunktet for denne lovs ikrafttræden måtte være blevet udleveret til politiet i verserende sager, der ikke omfattes af straffelovens 12. og 13. kapitel, fortsat vil kunne anvendes i forbindelse med retsmøder under efterforskning, tiltalerejsning og som bevis under hovedforhandling også efter tidspunktet for lovens ikrafttræden. Det vil i sidste ende være retten, som afgør, hvilken bevismæssig værdi det konkrete bevis tillægges i den enkelte sag, jf. princippet om den fri bevisbedømmelse. Det bemærkes i den forbindelse, at den mistænkte, sigtede eller tiltalte vil være i stand til effektivt at udtale sig om oplysningerne og disses værdi som bevis, og at der derfor vil være adgang til fuld kontradiktion for så vidt angår sådanne oplysninger. Der henvises til pkt. 4.3.3 i Justitsministeriets notat af 25. maj 2022, jf. Retsudvalget 2021-22, alm. del, bilag 259, samt bemærkningerne til overgangsbestemmelsen i § 3, stk. 5, i lovforslag nr. L 93 som fremsat den 18. november 2021, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, s. 108.

Det bemærkes, at politiet allerede efter EU-Domstolens dom af 5. april 2022 i sag nr. C-140/20 (Commissioner of An Garda Síochána m.fl.) begyndte at administrere i overensstemmelse med de foreslåede regler. Skulle der i perioden mellem de gældende reglers ikrafttræden den 30. marts 2022 kl. 12 og den 5. april 2022 være blevet udleveret oplysninger, der generelt og udifferentieret er blevet registreret og opbevaret af teleudbyderne med henblik på beskyttelse af den nationale sikkerhed i medfør af regler udstedt efter § 786 e, må også disse oplysninger kunne anvendes i overensstemmelse med de principper, der er skitseret ovenfor.

Det foreslås i stk. 2, at § 1, nr. 12 og 13, ikke finder anvendelse på anmodninger om genoptagelse som følge af

domme, der er afsagt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol før lovens ikrafttræden.

Det foreslåede stk. 2 vil medføre, at reglerne om genoptagelse for at rette sig efter domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol kun vil have virkning for domme, der er afsagt efter tidspunktet, hvor loven træder i kraft.

Det afgørende vil være, om dommen fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er afsagt før eller efter tidspunktet for lovens ikrafttræden. Det har ikke i sig selv betydning, om en dom først bliver endelig efter tidspunktet for lovens ikrafttræden. Hvis en dom fra Menneskerettig-

hedsdomstolen afsiges før lovens ikrafttrædelsestidspunktet, men appelleres, vil lovforslagets § 1, nr. 12 og 13, finde anvendelse på Storkammerets senere dom, hvis den ligger efter ikrafttrædelsestidspunktet.

De foreslåede ændringer vil i øvrigt ikke gælde for Færøerne og Grønland og vil ikke kunne sættes i kraft for disse dele af riget, da hovedloven ikke gælder og ikke vil kunne sættes i kraft for disse dele af riget. For Færøerne og Grønland gælder særlige retsplejelove. Der foreslås derfor ingen territorialbestemmelse.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 112. ---

Stk. 6. Kredsrådet holder møde mindst 4 gange årligt. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om kredsrådets virksomhed og om omfanget af politidirektørens oplysningspligt over for rådet.

§ 781. ---

Stk. 2. Er betingelserne i stk. 1, nr. 1 og 2, opfyldt, kan telefonaflytning og teleoplysning endvidere foretages, såfremt mistanken angår fredskrænkelser som omhandlet i straffelovens § 263, stk. 1.

Stk. 3. Er betingelserne i stk. 1, nr. 1 og 2, opfyldt, kan teleoplysning endvidere foretages, såfremt mistanken angår en

1-5). ---

Stk. 4 og 5. ---

§ 781 a. Uanset § 781, stk. 1, nr. 3, kan politiet foretage teleoplysning, jf. § 780, stk. 1, nr. 3, og udvidet teleoplysning, jf. § 780, stk. 1, nr. 4, ved pålæg om udlevering af trafik - og lokaliseringsdata, hvis efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover, eller en lovovertrædelse omfattet af straffelovens § 81 a.

§ 786 a. Som led i en efterforskning, hvor elektronisk bevismateriale kan være af betydning, kan politiet meddele udbydere pålæg om at foretage hastesikring af elektroniske data. Pålæg om hastesikring må kun meddeles, hvis efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover, en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, en overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 2, § 125, § 127, stk. 1, § 235, § 266 eller § 281, en overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 8, nr. 1-5, en krænkelser eller overtrædelse, som er

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 250 af 4. marts 2024, foretages følgende ændringer:

1. § 112, stk. 6, 1. pkt., ophæves.

2. I § 781, stk. 2, indsættes efter »§ 263, stk. 1«: », jf. dog § 781 a, stk. 2«.

3. I § 781, stk. 3, indsættes efter »foretages«: », jf. dog § 781 a, stk. 2«.

4. I § 781 a indsættes efter »§ 81 a«: », jf. dog stk. 2«.

5. I § 781 a indsættes som *stk. 2*:

»Stk. 2. Uanset stk. 1 og § 781, stk. 1, nr. 3, og stk. 2 og 3, kan teleoplysning, jf. § 780, stk. 1, nr. 3, og udvidet teleoplysning, jf. § 780, stk. 1, nr. 4, ved pålæg om udlevering af oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret i medfør af regler udstedt efter § 786 e, kun foretages, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13.«

6. I § 786 a, stk. 1, indsættes som *3. pkt.*:

»Pålæg om hastesikring af oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret i medfør af regler udstedt efter § 786 e, kan dog kun meddeles, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13.«

omfattet af § 781, stk. 2 eller 3, eller en lovovertrædelse omfattet af straffelovens § 81 a.

Stk. 2-4. ---

§ 804 a. Pålæg om edition, jf. § 804, af trafik- og lokaliseringsdata kan kun meddeles, hvis efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 3 år eller derover, en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, en overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 2, § 125, § 127, stk. 1, § 235, § 266 eller § 281, en overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 8, nr. 1-5, en krænkelse eller overtrædelse, som er omfattet af § 781, stk. 2 eller 3, eller en lovovertrædelse omfattet af straffelovens § 81 a.

§ 806. ---

Stk. 2 og 3. ---

Stk. 4. Såfremt indgrebets øjemed ville forspildes, hvis retskendelse skulle afventes, kan politiet træffe beslutning om beslaglæggelse og om edition, jf. dog stk. 6. Fremsætter den, mod hvem indgrebet retter sig, anmodning herom, skal politiet snarest muligt og senest inden 24 timer forelægge sagen for retten, der ved kendelse afgør, om indgrebet kan godkendes.

Stk. 5-9. ---

Stk. 10. Ved pålæg om edition, jf. § 804 a, finder §§ 784, 785 og 788 tilsvarende anvendelse i forhold til den, som oplysningerne angår.

Stk. 11. ---

§ 976. Genoptagelse af en sag, som er pådømt ved Højesteret eller ved landsret, og hvorunder tiltalte er frifundet, kan finde sted efter rigsadvokatens begæring:

Stk. 2. ---

§ 977. På begæring af en domfældt kan genoptagelse af en ved Højesteret eller ved en landsret pådømt sag finde sted:

Stk. 2 og 3. ---

§ 979. Begæring om genoptagelse fremsættes for Den Særlige Klageret. I de i § 977, stk. 1, nr. 3, omhandlede tilfælde må begæringen fremsættes inden 5 år efter dommens afsigelse; har domfældte i medfør af dommen været under-

7. I § 804 a indsættes som 2. *pkt.*:

»Pålæg om edition af oplysninger, der udelukkende er registreret og opbevaret i medfør af regler udstedt efter § 786 e, kan dog kun meddeles, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13.«

8. I § 806, *stk. 4*, indsættes som 3. *pkt.*:

»Ved pålæg om edition efter § 804 a skal politiet dog snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse forelægge sagen for retten.«

9. I § 806, *stk. 10*, indsættes som 2. *pkt.*:

»Dog skal der ikke gives underretning efter § 788 ved meddelelse af pålæg om edition, der angår trafikdata og lokaliseringsdata inden for et nærmere angivet område.«

10. I § 976, *stk. 1*, udgår »ved Højesteret eller ved landsret«.

11. I § 977, *stk. 1*, udgår »ved Højesteret eller ved en landsret«.

12. Efter § 977 indsættes:

§977 a. På begæring af rigsadvokaten eller en domfældt kan genoptagelse af en sag helt eller delvist finde sted for at rette sig efter en endelig dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, som Danmark er part i.

Stk. 2. § 906, *stk. 2*, finder tilsvarende anvendelse. Er domfældte afgået ved døden, kan begæring om genoptagelse fremsættes af de personer, der er nævnt i § 906, *stk. 3*, 1. *pkt.*«

13. I § 979, *stk. 1*, indsættes som 3. *pkt.*:

»I de i § 977 a omhandlede tilfælde må begæring om genoptagelse fra en domfældt fremsættes inden 1 år efter, at den pågældende dom fra Den Europæiske Menneskeret-

kastet frihedsberøvelse, kan begæring om genoptagelse dog altid fremsættes indtil 2 år efter hans løsladelse

Stk. 2. ---

§ 982. Retten afgør ved kendelse, om begæringen skal tages til følge eller forkastes; tages den til følge, går kendelsen ud på, at ny hovedforhandling skal finde sted. Er domfældte død, skal retten altid uden ny hovedforhandling enten forkaste begæringen om genoptagelse eller afsige dom, hvorved den ældre dom ophæves.

§ 983. Den nye hovedforhandling foregår ved den landsret, som tidligere har dømt i sagen. Den forberedes og fremmes overensstemmende med de almindelige om hovedforhandling for landsret givne regler; om nævninger skal medvirke, bestemmes efter reglerne i § 689.

§ 984. Hvor genoptagelse er tilstået alene efter begæring af domfældte eller nogen af de i § 906, stk. 2 og 3, 1. pkt., nævnte personer, må den nye dom ikke i noget punkt afvige fra den tidligere dom til skade for ham. I andre tilfælde må sådan afvigelse ikke ske for de punkters vedkommende, som ikke berøres af genoptagelsesgrunden.

§ 986. Begæring om genoptagelse medfører ikke udsættelse eller standsning af dommens fuldbyrdelse, medmindre retten bestemmer det modsatte; det samme gælder om beslutning om genoptagelse, der træffes i henhold til § 976. Er genoptagelse besluttet i henhold til § 977, bliver fuldbyrdelsen altid at udsætte eller standse, hvis domfældte begærer det.

tighedsdomstol er blevet endelig, medmindre helt særlige omstændigheder foreligger.«

14. I § 982, 2. pkt., ændres »afsige dom« til: »træffe afgørelse«.

15. I § 982, 2. pkt. ændres »ældre dom« til: »ældre afgørelse«.

16. I § 983, 1. pkt., ændres »landsret, som tidligere har dømt i sagen« til: »byret eller landsret, som senest har truffet afgørelse i sagen«.

17. I § 983, 2. pkt., udgår »for landsret«.

18. I § 983, 2. pkt., ændres »§ 689« til: »kapitel 62«.

19. I § 984, 1. pkt., ændres to steder »dom« til: »afgørelse«.

20. I § 986, 1. pkt., ændres »dommens« til: »afgørelsens«.